

Uchwała Nr XVII/109/2016

**Rady Gminy Olszanica
z dnia 14 kwietnia 2016 r.
w sprawie zatwierdzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Olszanica na lata 2016- 2025**

Na podstawie art. 18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446), art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) Rada Gminy Olszanica

u c h w a l a, co następuje:

§ 1

Zatwierdza się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olszanica

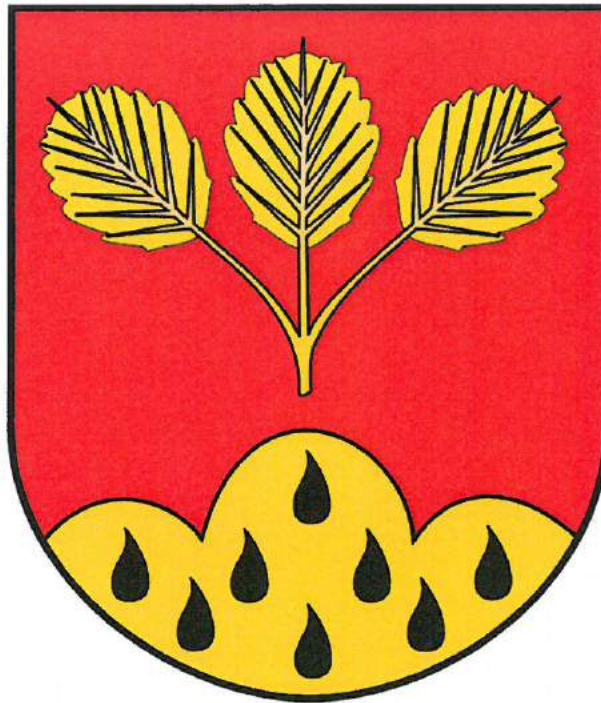
§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Tadeusz Dąrosz
Tadeusz Dąrosz

Załącznik do Uchwały
Nr. XVII/109/2016 Rady Gminy
Olszanica z dn. 14.04.2016r.

Gmina Olszanica



STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE OLSZANICA NA LATA 2016-2025

DOKUMENT OPRACOWANY METODĄ
SPOŁECZNO-KONSULTACYJNĄ

Olszanica, listopad – grudzień 2015 roku



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	3
2.	PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ.....	4
2.1.	Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce	4
2.2.	Ustawy regulujące system pomocy społecznej	5
2.3.	Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej	8
2.4.	Dokumenty programowe.....	8
2.5.	Metodyka pracy nad strategią	13
2.5.1.	Uczestnicy budowania strategii	15
2.5.2.	Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	16
2.5.3.	Zasady polityki społecznej	17
3.	DIAGNOZA WARUNKÓW ŻYCIA W GMINIE.....	22
3.1.	Charakterystyka Gminy – mapa występowania problemów społecznych – skala ich intensywności	35
3.2.	Diagnoza problemów społecznych – charakterystyka grup społecznie wrażliwych.....	37
3.2.1.	Ubóstwo	37
3.2.2.	Bezrobocie	38
3.2.3.	Niepełnosprawność	40
3.2.4.	Problemy opiekuńczo-wychowawcze	43
3.2.5.	Przemoc w rodzinie	44
3.2.6.	Uzależnienia	45
3.2.7.	Narkomania.....	46
3.2.8.	Sytuacja osób starszych	46
3.2.9.	Bezdomność	47
3.3.	Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w gminie	48
3.3.1.	Identyfikacja obszarów problemowych	48
3.3.2.	Stan i możliwości pomocy społecznej	49
3.3.3.	Identyfikacja podstawowych problemów społecznych według społeczności lokalnej	51
3.3.4.	Generowanie problemów.....	51
3.3.5.	Ustalenie priorytetów	53
3.3.6.	Analiza SWOT	55
4.	STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	61
4.1.	Założenia do Strategii.....	61
4.2.	Misja	62
4.3.	Określenie celów strategicznych i szczegółowych.....	63
4.4.	Określenie wskaźników realizacji celów szczegółowych	65
4.5.	Ustalenie priorytetów	68
4.6.	Strategie działania do celów szczegółowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	69
4.7.	Zadania realizacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	74
4.8.	Harmonogram najważniejszych zadań związanych z realizacją Strategii	75
5.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	79
6.	SYSTEM WDROŻENIA, MONITORINGU I EWALUACJI	80
7.	SPIS ZAŁĄCZNIKÓW.....	83
	SPIS ILUSTRACJI.....	84



1. Wstęp

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której zadaniem jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafią przezwyciężyć jej przy wykorzystaniu własnych sił, możliwości i uprawnień.

W zamyśle ustawodawcy – własne siły i możliwości oznaczają nie tylko osobiste umiejętności jednostki, ale także możliwości bliższej i dalszej rodziny, sąsiadów, znajomych oraz szerszej społeczności lokalnej. Tak rozumiana pomoc społeczna z jednej strony daje szerokie możliwości działania, z drugiej jednak strony – w trudnych warunkach społeczno-gospodarczych, może te możliwości ograniczać. Pod wpływem przeobrażeń społeczno-ekonomicznych polityka społeczna w Polsce ulega przekształcaniu – od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu pośredniego, wzmacniającego indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los. W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie lat, jest nauka społeczności lokalnych niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. I to ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej. Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to, zatem formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Cele strategii powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Jako elastyczne narzędzie zarządzania Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Strategia została opracowana na lata 2016-2025.



2. Podstawa opracowania i metodyka pracy nad strategią

Podstawą prawną do opracowania niniejszej strategii jest zapis obowiązującej od 1 maja 2004 roku Ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, który mówi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: „*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*” (art. 17 niniejszej Ustawy).

2.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Wyżej zacytowana Ustawa o pomocy społecznej określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według Ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2.1).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1).

Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według Ustawy o pomocy społecznej udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- Ubóstwa.
- Sieroctwa.
- Bezdomności.
- Bezrobocia.
- Niepełnosprawności.
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby.
- Przemocy w rodzinie.
- Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.
- Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.
- Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej statut uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Alkoholizmu lub narkomanii.
- Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.
- Klęski żywiołowej lub ekologicznej.



2.2. Ustawy regulujące system pomocy społecznej

Różnorodność problemów społecznych występujących w Gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych regulujących system pomocy społecznej, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) podstawowe prawa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, źródło wolności i praw człowieka i obywatela.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 114) regulująca nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń Ustawa ta wprowadziła tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastąpiły istniejące zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011r., Nr 43, poz. 225 z późn. zm.)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt Ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ta ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom Ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w Ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania przedsiębiorcy ze środków Funduszu Pracy części wynagrodzenia przez pierwsze 12 dwanaście miesięcy zatrudnienia osoby.

Ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, mogą liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te mogą przebywać w centrach od 1 do 1,5 roku oraz otrzymywać pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie jest równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80% zasiłku.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.).

Według Ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle Ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2014r. poz. 1138 późn. zm.).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje Ustawa, to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015r., poz. 1286)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 [1] ust. 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2015r., poz. 149 z późn. zm.) określa zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) wskazuje na rehabilitację zawodową i społeczną oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych zarówno na chronionym jak i otwartym rynku pracy, likwidację barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 r., poz. 124 z późn. zm.) reguluje kwestię zwalczania nielegalnej produkcji i dystrybucji narkotyków oraz terapii psychiatrycznej dla osób uzależnionych od środków odurzających.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390) nakłada na gminę obowiązek tworzenia własnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, opracowywania i realizacji programów ochrony ofiar przemocy oraz prowadzenia gminnych ośrodków wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą.

Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2015 r. poz.859.). Ustawa ta określa:

- zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zwanych dalej „świadczeniami z funduszu alimentacyjnego”;
- zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania z funduszu alimentacyjnego;
- zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.). Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, którym średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech ostatnich miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury brutto w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 (Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.). Ustawa określa:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r., poz. 567) - reguluje zasady przyznawania pomocy dla opiekunów osób niepełnosprawnych dorosłych.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 z późn. zm.) – reguluje pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów – stypendia szkolne i zasiłki szkolne.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2015 r. poz. 513 późn. zm.). Ustawa określa:

- źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa.

Ustawa 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (Dz.U. z 2015r. poz.1515). Ustawa określa zadania własne gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców, w tym pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

2.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

Głównym celem polityki społecznej Unii Europejskiej jest wyrównywanie i polepszanie warunków życia i pracy obywateli Unii Europejskiej.

W zakresie polityki strukturalnej i Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską, dotyczące Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz polityki społecznej i wsparcia społecznego.

- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99WE),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99WE),
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. dotyczące koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zmieniające rozporządzenie 3906/89EWG (1266/99WE),
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (1267/1999WE).

2.4. Dokumenty programowe

Poziom europejski i międzynarodowy

„Europa 2020” jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Nowe wyzwania takie, jak światowy kryzys finansowy zmusiły Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Strategia „Europa 2020” ogniskuje się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

1. Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji).
2. Rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Dla realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem inicjatyw flagowych (projektów przewodnich), z czego kluczowymi dla polityki rynku pracy są dwie: „Mobilna Młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Europejski program walki z ubóstwem”, „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych ratyfikowana przez Prezydenta Polski w roku 2012 ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Dokument kładzie nacisk na prowadzenie konsultacji z osobami niepełnosprawnymi w zakresie spraw



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz angażowanie tych osób, w tym niepełnosprawnych dzieci, w te procesy, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

Poziom krajowy

Dokumentami strategicznymi mającymi wpływ na kształtowanie krajowej polityki społecznej są:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”, która w przedstawionym Modelu rozwoju Polski do 2030 za jeden z głównych celów uznaje rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia, szczególnie osób z grup będących w gorszym położeniu na rynku pracy, rozwój ekonomii społecznej, kształcenie ustawiczne, poprawę dostępności zasobów mieszkaniowych, wsparcie rodzin w opiece nad dzieckiem, rozwój form i metod pracy z rodziną w kryzysie, wprowadzenie nowych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, tworzenie modelu kompleksowego wsparcia osób starszych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020).

SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Pracom nad SRKL towarzyszyło przekonanie, że wysoka jakość kapitału ludzkiego ma znaczenie przy dokonywaniu życiowych wyborów, które przekładają się na jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń.

Realizacja celów SRKL powinna, w perspektywie roku 2020, pozwolić na to, by Polska, dzięki rozwiniętemu rynkowi pracy i wysokiemu poziomowi zatrudnienia w połączeniu z wysokiej jakości systemem kształcenia oraz efektywną opieką zdrowotną, stawała się coraz bardziej nowoczesnym, atrakcyjnym i konkurencyjnym miejscem do życia.

Krajowy Program Reform (KPR)

Kluczowym elementem wdrażania strategii „Europa 2020” jest Krajowy Program Reform (KPR). KPR uwzględniając krajowe uwarunkowania sytuacji społeczno-gospodarczej, wyznacza cele, które Polska powinna osiągnąć w 2020 r. Celem **Krajowego Programu**



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” (przyjętego przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r.) jest budowa trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przy łączeniu celów unijnych z priorytetami krajowymi.

Przedstawione w nim reformy ukierunkowane na wzrost inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu, mają umożliwić przewyższenie barier wzrostu (tzw. wąskich gardeł – *ang. bottlenecks*) hamujących potencjał rozwojowy państw członkowskich UE, jednocześnie przyczyniając się do wzmocnienia pozycji UE na arenie międzynarodowej. W dokumencie jako jeden z celów przyjęto *Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu*.

Polska wśród krajów UE-27 należy do państw o wysokiej wartości wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Z dostępnych raportów publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny oraz na podstawie Europejskiego badania dochodów i warunków życia EU-SILC z 2012r. wynika, że odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub/i wykluczeniem społecznym wyniósł w 2012 r. 26,7%. Poziom tego wskaźnika dla Polski sukcesywnie spada, ale nadal pozostaje wyższy niż średnia dla całej UE (24,8% w 2012 r.). Problem ubóstwa jest silnie powiązany z sytuacją na rynku pracy – wskaźnik ubóstwa lub wykluczenia społecznego jest najwyższy wśród osób bezrobotnych (w 2012 roku: 58,7%). W związku z tym kluczowymi dla przeciwdziałania ubóstwu są działania zwiększające szanse na zatrudnienie, zdefiniowane w celu w zakresie zatrudnienia. Jednocześnie, poprzez dostęp do usług wysokiej jakości, działania podejmowane w kierunku uzyskania przez osoby zdolne do pracy trwałego zatrudnienia należy łączyć z działaniami mającymi na celu włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem. Świadczenie usług wysokiej jakości – w tym usług pomocy i integracji społecznej, usług opieki nad dziećmi i innymi osobami zależnymi (osoby niepełnosprawne, starsze), usług zdrowotnych, edukacyjnych, wsparcia w sprawach mieszkaniowych – jest niezbędne dla wsparcia działań ukierunkowanych na zwiększenie zatrudnienia. Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego niekoniecznie musi wiązać się bezpośrednio ze zjawiskiem bezrobocia. W Polsce na ryzyko ubóstwa narażone są także rodziny z dziećmi, a w szczególności rodziny wielodzietne. Zasadne jest zatem m.in. **wzmocnienie wsparcia dla rodzin z dziećmi na utrzymaniu, szczególnie rodzin znajdujących się w relatywnie trudnej sytuacji materialnej, kontynuowanie pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także podjęcie działań na rzecz zapewnienia warunków lokalowych dla rodzin najuboższych.**

Priorytety w ramach perspektywy finansowej 2014-2020

Cel w zakresie ograniczania ubóstwa realizowany będzie głównie z wykorzystaniem następujących priorytetów inwestycyjnych na poziomie krajowym w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 i RPO:

- 9.4 aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- 9.7 ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- 9.8 wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia,

a także uzupełniając w ramach następujących priorytetów inwestycyjnych POIS:

- 9.1 inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Ponadto cel będzie realizowany na poziomie regionalnym, gdzie wsparcie bezpośrednie udzielane będzie w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO).

Krajowy cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu zakłada obniżenie o 1,5 mln w stosunku do 2008 r. liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprywacją materialną i/lub żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących lub o niskiej intensywności pracy.

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (MPiPS)

„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji” stanowić będzie uszczegółowienie i uzupełnienie dokumentów strategicznych, w szczególności celu szczegółowego 3 Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL), w zakresie objętym warunkiem 9.1 warunkowości ex-ante dla Europejskiego Funduszu Społecznego, dotyczącym istnienia i realizacji krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa i aktywnej integracji osób wykluczonych.

Celem głównym Programu jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia aktywności społecznej, oraz zwiększenia gotowości do podejmowania pracy, a tym samym poprawy poziomu zatrudnienia.

W programie wskazano pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży na wejście w rynek pracy.
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko.
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni.

Ponadto prowadzone będą działania i realizowane programy rządowe obejmujące:

- Zmiany w systemie pomocy społecznej (MPiPS).
- Wsparcie dla bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy (MPiPS).
- Zmiana zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu wobec niektórych rodzajów wykonywania pracy (MPiPS).
- Wsparcie rodzin z dziećmi oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (MPiPS).
- Wsparcie dla opiekunów osób niepełnosprawnych (MPiPS).
- Rozwój sektora ekonomii społecznej (MPiPS).
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych (MPiPS).
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych (MPiPS).
- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego młodzieży (MPiPS/OHP).
- Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej poprzez zapewnienie funkcji socjalnej szkoły (MEN).
- Pomoc państwa w zakresie dożywiania (MPiPS).

Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020

Strategia na lata 2007-2020 jest trzecim dokumentem programowym przygotowanym przez Zarząd Województwa od momentu wprowadzenia reformy ustrojowej i administracyjnej państwa i ustanowienia województwa samorządowego jako podmiotu realizującego własną politykę regionalną.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Dokument jest zgodny ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW).

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 wyznacza cele i działania, służące przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Są to wyzwania, którym województwo podkarpackie musi sprostać w dobie postępującego procesu globalizacji, liberalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Celem strategicznym jest „podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zrównoważenia rynku pracy oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”.

Obszar strategiczny: „Kapitał społeczny” rozumiany jako potencjał demograficzny, społeczno-kulturowy, edukacyjny, a także jako mobilność zawodowa i przestrzenna mieszkańców regionu, jest jednym z podstawowych uwarunkowań decydujących o szybkim rozwoju i bogactwie regionu. Aby nie dochodziło do zakłócenia i kryzysu rozwoju, każdy z tych czynników musi występować w odpowiedniej proporcji w stosunku do pozostałych. Dlatego też podejmowane działania w ramach tego obszaru strategicznego powinny zmierzać do rozwoju szeroko pojmowanego kapitału społecznego.

Celem strategicznym obszaru „Kapitał społeczny” jest: *wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu.*

Do realizacji powyższego celu posłużą m.in. poniżej przedstawione priorytety, którym podporządkowane zostały kierunki działań:

Priorytet 1: Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji.

Kierunek działania 1:

Zwiększenie dostępu do edukacji od najmłodszych lat życia.

Kierunek działania 2:

Wspieranie otwartości edukacji.

Kierunek działania 3:

Podniesienie jakości kształcenia.

Kierunek działania 4:

Dostosowanie systemu kształcenia, w tym ustawicznego, do potrzeb rynku pracy.

Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.

Kierunek działania 1:

Wzrost zatrudnialności osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

Kierunek działania 2:

Podniesienie kompetencji i rozwój kadr regionu.

Poziom lokalny

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Olszanica na lata 2005-2015

W zakresie pomocy społecznej, zadania gminy będą się koncentrować na usprawnieniu systemu kierowania, a mianowicie:

- usprawnienie metod docierania i kwalifikowania do objęcia pomocą społeczną osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej,
- dopracowanie modelu ośrodka pomocy społecznej, w którym praca socjalna i współpraca z instytucjami i organizacjami byłaby funkcją pierwszoplanową.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Zasadniczymi celami powyższych działalności są:

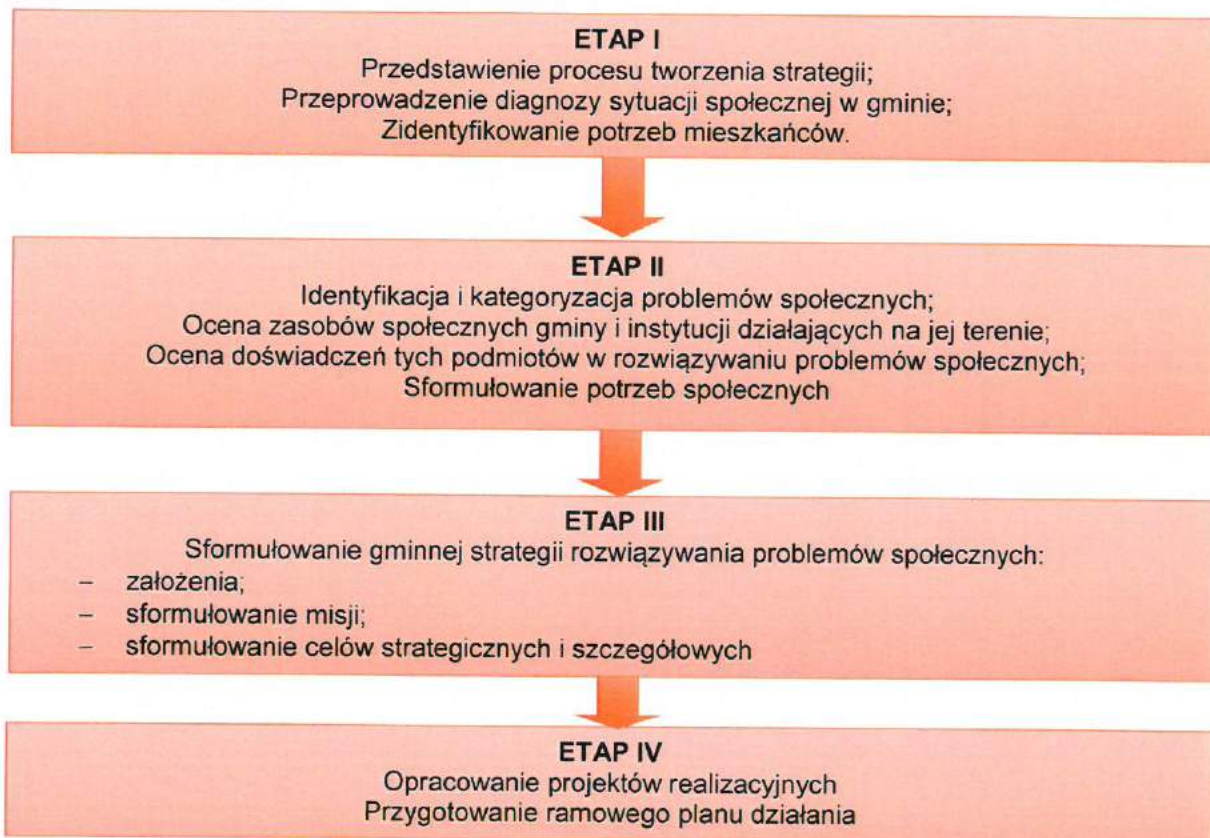
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego i zapobieganie patologii wśród najuboższej części społeczeństwa gminy,
- zwiększenie efektywności inwestowania w pomoc społeczną środków budżetowych,
- obejmowanie pomocą rodziny, które chwilowo, z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji socjalnej.

2.5. Metodyka pracy nad strategią

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmuje horyzont czasowy 2016-2025. Przyjęty horyzont wynika z czasokresu obowiązywania innych dokumentów planistycznych krajowych i europejskich kształtujących politykę społeczną oraz umożliwiających aplikowanie o środki na realizację zadań wynikających z założonych w nich celów strategicznych stanowiących odniesienie dla opracowanego dokumentu.

W celu opracowania dokumentu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zostały opracowane modele, które umożliwiły zebranie danych, co pozwoliło na sporządzenie kompleksowej diagnozy sytuacji społecznej, określenie celów strategicznych i operacyjnych, indykatywnej listy projektów oraz sposobu monitorowania i realizacji Strategii.

Proces przygotowywania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych składał się z 4 zasadniczych etapów. Zostały one syntetycznie zaprezentowane na poniższym rysunku.



Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla budowanej strategii była analiza badawcza problemów społecznych na podstawie dokumentacji będącej w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy. Korzystano również z informacji pozyskanych z Urzędu Gminy w Olszanicy, Głównego Urzędu Statystycznego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Gminy w Olszanicy, Powiatowego



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Urzędu Pracy w Lesku, jednostek organizacyjnych gminy oraz instytucji współpracujących i współdziałających w obszarze polityki społecznej. Punktem wyjścia była analiza problemów oraz analiza strategiczna - SWOT polegająca na identyfikacji czynników rozwojowych tj. wewnętrznych słabych i mocnych stron istniejących oraz zewnętrznych szans i zagrożeń w otoczeniu.

Przy określaniu celów strategicznych i operacyjnych dążono do ujęcia w nich obszarów, które umożliwią nie tylko podejmowanie działań kształtujących przyszłość Gminy, ale także mających na celu zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych. Kształtowanie celów w sposób funkcjonalny umożliwiło adekwatne dopasowanie działań do zdiagnozowanych problemów występujących w danym obszarze problemowym, a także aplikowanie o środki zewnętrzne zgodnie z kształtem obowiązujących dokumentów programowych.

Dokument został opracowany w oparciu o następujące zasady współpracy:

- **Kompleksowości** – przy opracowywaniu Strategii zostały wzięte pod uwagę wszystkie obszary występowania problemów społecznych na terenie Gminy Olszanica.
- **Partnerstwa** – w opracowanie Strategii zaangażowano partnerów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025 została opracowana metodą społeczno-konsultacyjną. W procesie programowania i opracowania Strategii bardzo istotną rolę odegrały konsultacje społeczne, mające na celu zbudowanie sprawnego modelu organizacyjnego dla realizacji założonych celów na obszarze Gminy Olszanica. Ponadto w ramach metodyki opracowywania Strategii zostały wykorzystane wywiady bezpośrednie z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy.

W trakcie prac nad opracowaniem Strategii zostały zorganizowane **warsztaty diagnostyczno-projektowe**, na które zostali zaproszeni radni, sołtysi miejscowości, mieszkańcy Gminy, pracownicy Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (zaproszenie do włączenia się w prace nad Strategią zostało umieszczone na stronie internetowej Gminy Olszanica).

Na warsztat diagnostyczno-projektowy pisemne zaproszenia otrzymało 50 osób reprezentujących wyżej wskazane grupy. Poniżej zamieszczono wykaz osób, które uczestniczyły w warsztatach diagnostyczno-projektowych w dniu 3 grudnia 2015 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Pełniona funkcja
1.	Andrzej Marciniak	Radny RG Olszanica- sołtys wsi Paszowa
2.	Barbara-Chmielowska-Jop	KGW – Wańkowa
3.	Danuta Solarska	Specjalista pracy socjalnej – GOPS Olszanica
4.	Sebastian Kurylak	KPP Lesko- ZP Olszanica
5.	Marzena Paślawska	KPP Lesko – ZP Olszanica
6.	Wioletta Rudiak	Asystent rodziny – GOPS Olszanica
7.	Edward Gocał	Radny RG Olszanica
8.	Wiesław Konik	Radny RG Olszanica
9.	Ryszard Czerniga	Radny RG Olszanica
10.	Krystyna Reszczyńska	KGW – Uherce Min.
11.	Danuta Kozicka	KGW – Olszanica
12.	Krzysztof Mikołajczyk	Sołtys wsi Rudenka
13.	Józef Dobrowolski	Sołtys wsi Orelec
14.	Małgorzata Chmielowska	Dyrektor GBP Olszanica
15.	Grażyna Rydosz	Dyrektor ZSP Olszanica
16.	Anna Żelazko	Pracownik socjalny GOPS Olszanica
17.	Robert Petka	Zastępca Wójta – UG Olszanica
18.	Barbara Darasz	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Kolejnym etapem konsultacji społecznych było zamieszczenie projektu Strategii na stronie internetowej Urzędu Gminy w Olszanicy z możliwością zapoznania się z dokumentem i zgłaszania propozycji zmian i uwag do Strategii.

Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji bądź będą przyjęte w późniejszym terminie. Ma charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana, udoskonalana i mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Będzie służyć do pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej.

2.5.1. Uczestnicy budowania strategii

Metoda aktywnego planowania posłużyła dla określenia podstawowych celów, kierunków oraz działań. Zrealizowana została z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk i organizacji:

- przedstawicieli samorządu Gminy Olszanica;
- przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy;
- przedstawicieli instytucji edukacyjnych z obszaru Gminy Olszanica;
- przedstawicieli Rewiru Dzielnicowych w Olszanicy;
- przedstawicieli Powiatowego Urzędu Pracy w Lesku;
- przedstawicieli pozarządowych organizacji społecznych;
- przedstawicieli sołectw.

W proces opracowywania dokumentu zostały włączone dwa zespoły.

Zespół zadaniowy ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025 powołany przez Wójta Gminy Olszanica, w którego skład weszli:

- 1) Przewodniczący Zespołu – Robert Petka (Sekretarz Gminy)
- 2) Wiceprzewodniczący Zespołu – Barbara Darasz (Kierownik GOPS w Olszanicy)
- 3) Członkowie Zespołu:
 - Grażyna Rydosz (Dyrektor Zespołu Szkół Publicznych w Olszanicy),
 - Wojciech Orłowski (Dyrektor Zespołu Szkół Publicznych w Uhercach Mineralnych),
 - Barbara Podkalicka (Inspektor Urzędu Gminy Olszanica),
 - Irena Kijanka-Fitkowska (Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olszanicy),
 - Maria Straszkiwicz (Kierownik Referatu Spraw Obywatelskich i Administracji UG Olszanica),
 - Anna Żelazko (Pracownik socjalny GOPS w Olszanicy),
 - Danuta Solarska (Specjalista pracy socjalnej GOPS w Olszanicy),
 - Wioletta Rudiak (Asystent rodziny GOPS w Olszanicy),
 - Małgorzata Chmielowska (Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszanicy),
 - Bogdan Knuth (Główny Specjalista d.s. Informacji Niejawnych, Obrony Cywilnej i Zarządzania Kryzysowego UG Olszanica),
 - Wiesław Konik (Radny Gminy Olszanica),
 - Edward Gocał (Radny Gminy Olszanica),
 - Ryszard Czerniga (Radny Gminy Olszanica),
 - Andrzej Skiba (Radny Gminy Olszanica, sołtys wsi Stefkowa),
 - Andrzej Marciniak (Radny Gminy Olszanica, sołtys wsi Paszowa),
 - Ryszard Dudyński (sołtys wsi Uherce Mineralne),
 - Józef Dobrowolski (sołtys wsi Orelec),



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- Adam Dobrowolski (sołtys wsi Zwierzyń),
- Krzysztof Mikołajczyk (sołtys wsi Rudenka),
- Adam Sroka (sołtys wsi Wańkowa),
- Robert Skarbiński (sołtys wsi Olszanica),
- Sebastian Kurylak (Funkcjonariusz Zespołu Prewencji w Olszanicy Komendy Powiatowej Policji w Lesku),
- Marzena Paśławska (Funkcjonariusz Zespołu Prewencji w Olszanicy Komendy Powiatowej Policji w Lesku),
- Janina Jaworska (KGW Paszowa),
- Barbara Chmielowska-Jop (KGW Wańkowa),
- Danuta Kozicka (KGW Olszanica),
- Krystyna Reszczyńska (KGW Uherce Mineralne),
- Grażyna Owoc (KGW Orelec),
- Bożena Dobrowolska (KGW Zwierzyń).

W pracach Zespołu uczestniczyli także zaproszeni przez Przewodniczącego Zespołu: Przewodniczący Rady Gminy oraz przedstawiciel Rady Gminy.

Grupa robocza ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025 powołana Zarządzeniem Wójta Gminy Olszanica (Zarządzenie Nr 80/2015 z 30 listopada 2015 roku).

Strategia została opracowana pod kierunkiem ekspertów zewnętrznych.

Eksperci RES MANAGEMENT S.C. z Brzozowa:

1.	Paweł Mentelski	ekspert, konsultant i moderator, prace redakcyjne
2.	Tomasz Bartnicki	ekspert, konsultant i moderator
3.	Maciej Jednakiewicz	konsultant
4.	Justyna Kostecka	konsultant, prace redakcyjne

Korzystanie z pomocy ekspertów zewnętrznych, zapewniło poprawność metodologiczną oraz umożliwiło obiektywizację procesu budowy Strategii.

2.5.2. Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania, co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.



2.5.3. Zasady polityki społecznej

Należą do nich:

- **Zasada pomocniczości** (cytowana powyżej zasada subsydiarności) – można ją też tłumaczyć tak: najpierw pomagasz sobie sam, potem liczysz na pomoc rodziny, następnie społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe, samorząd), a na końcu państwa. Państwo pojawia się dopiero wtedy, gdy działania na „niższych szczeblach” okazały się niewystarczające.
- **Zasada efektów odłożonych w czasie** - np. system emerytalny: płacisz dziś, „zwrot” pieniędzy następuje po latach. Inny przykład - zmiana nauczania przynosi efekty, kiedy nowe pokolenie, inaczej wykształcone, zastępuje poprzedników. Pamiętajmy, że zapowiedź zmian organizacyjnych czy prawnych z reguły powoduje wzrost oczekiwań. „Odkładany w czasie” efekt zmian często wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy.
- **Zasada szerokiego zasięgu skutków, inaczej zasada promieniowania efektów.** Oto przykład: w pierwszej połowie lat 90-tych w Niemczech wprowadzono ubezpieczenia pielęgnacyjne, obowiązkowe i powszechne. Spowodowało to wzrost zatrudnienia niskokwalifikowanych kobiet w średnim wieku, odciążenie rodziny od bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodziny, zwiększyło poczucie bezpieczeństwa socjalnego.
- **Zasada akceptacji społecznej** - jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), efekt jest szybki. Jeśli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać:
 - wyjaśnienie celu podjętego działania,
 - jawność wszelkich poczynań,
 - poparcie uznanych w środowisku autorytetów,
 - akcję informacyjną poprzedzającą decyzję,
 - zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji,
 - obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie,
 - ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń.
- **Zasada kontroli społecznej** - każda zbiorowość lokalna rozwija własny system „miar”, ocen, nakazów i zakazów, sankcji, a także uznania. Trzeba to brać pod uwagę planując strategię.
- **Zasada aktywności, zaangażowania społecznego, polega na włączaniu w lokalne życie społeczne jak największej grupy mieszkańców.** Przykładem są np. organizacje pozarządowe, skupiające rodziców dzieci niepełnosprawnych, diabetyków czy kobiety po zabiegu mastektomii, ale także towarzystwa regionalne i wspólnoty mieszkaniowe.
- **Zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego** – zmiany dokonane w jednym obszarze życia zawsze powodują zmiany w innych jego dziedzinach. Na przykład taki ciąg skutków: brak wykształcenia – brak pracy – brak dochodu – zasiłek – utrata poczucia wartości – niechęć do otoczenia – obniżenie poziomu życia, konflikty z rodziną – przestępczość, alkoholizm. Takie „ciągi” zdarzeń to częste schematy biografii podopiecznych pomocy społecznej.



- **Zasada pozornego altruizmu** (pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób niewykluczonych) – wprowadzając jakieś działania społeczne, argumentujemy dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba mieć na uwadze, że jest także inna strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Obie są ważne. Żadnej nie można ani lekceważyć, ani oceniać jako gorszej¹.

Przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025 uwzględniono wyżej wymienione zasady.

Przyczyny i czynniki powodujące konieczność korzystania z pomocy społecznej w Gminie Olszanica.

Pomoc społeczną tworzą organy administracji rządowej i samorządowej przy współudziale organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, Kościoła i innych związków wyznaniowych, pracodawców oraz osób fizycznych i prawnych.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na ciągłej diagnozie sytuacji oraz prawidłowym przepływie informacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie podejmował odpowiednie działania, dzięki którym możliwe będzie rozpoznanie źródła zagrożeń życia społecznego na obszarze gminy. Zwiększy to efektywność podejmowanych działań i skuteczność reagowania Ośrodka i instytucji z nim współpracujących na aktualnie występujące problemy. Do tych działań należeć będzie:

- analiza rzeczywistych potrzeb występujących w gminie,
- zabezpieczenie niezbędnych środków finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb,
- rozpoznanie głównych problemów społecznych, ich rozmiaru i zasięgu,
- ustalenie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami współpracującym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zgodnie z art. 4 ustawy o pomocy społecznej osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej zobowiązane są do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Szczególnie istotny jest aktywny udział osób i rodzin ubiegających się o pomoc, chęć współpracy oraz właściwe i w pełni wykorzystanie własnych możliwości i uprawnień. Dlatego też podstawowym narzędziem pracy będzie szeroko rozumiana praca socjalna. Szczególny nacisk położony będzie na współudział osoby i rodziny w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Aby osiągnąć ten cel należy podejmować takie działania wobec jednostki, aby zmieniła swój sposób myślenia, postawę z biernej i roszczeniowej na aktywną, tak aby będąc w sytuacji kryzysowej w pierwszej kolejności potrafiła wykorzystać własne możliwości.

Praca nad uświadamianiem klientowi, że to on jest odpowiedzialny za rozwiązanie własnych problemów uwieńczone powinno być podpisaniem kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny nakłada na osobę bądź rodzinę szereg zobowiązań monitorowanych przez pracownika socjalnego. Należyte wywiązywanie się z ustaleń może być wynagradzane pomocą finansową. Taki sposób działania ma na celu pobudzanie większej aktywności klienta i działa mobilizująco na poszukiwanie samodzielnych rozwiązań. Prowadzi do zbudowania świadomości osoby lub rodziny, że tkwi w niej potencjał do zmian, a wszystkie jej wysiłki są wspierane przez Ośrodek.

Z przeprowadzonej analizy dokumentów znajdujących się w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy wynika, że od kilku lat główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie.

¹ <http://www.mps.gov.pl/index.php?gid>



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem					
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	364	326	313	290	264
Liczba rodzin ogółem	225	198	185	173	167
Liczba osób w rodzinach	746	652	604	539	488
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych – ogółem					
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	1	1	1	2	1
Liczba rodzin	1	1	1	2	1
Liczba osób w rodzinach	4	4	4	7	4

Źródło: dane GOPS w Olszanicy

Krąg osób i rodzin korzystających z różnorodnych form wsparcia jest szeroki i odzwierciedla problemy występujące w Gminie. Niejednokrotnie osoby i rodziny korzystają równocześnie z pomocy realizowanej przez inne podmioty (stypendia socjalne, dodatki mieszkaniowe).

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednej z wymienionych okoliczności: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych

i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowych.

Tabela 2. Powody korzystania z pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	41	150	30	105	44	142	30	65	28	59
sieroctwo	0	0	0	0	2	8	2	5	2	7
bezdomność	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	31	146	37	170	56	271	47	219	52	234
w tym: wielodzietność	14	84	11	66	28	162	20	120	23	132
bezrobocie	124	419	98	331	101	342	99	302	92	276
niepełnosprawność	43	117	40	113	49	145	45	133	52	132
długotrwała lub ciężka choroba	67	166	67	179	75	229	76	251	87	229
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	72	322	61	266	27	104	27	92	37	128
w tym: rodziny niepełne	32	85	28	69	18	57	19	59	19	60
rodziny wielodzietne	40	237	33	197	7	49	4	26	3	22
przemoc w rodzinie	4	13	1	2	1	2	1	5	1	5
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
alkoholizm	9	18	9	18	12	30	12	30	8	18
narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zdarzenia losowe	2	6	0	0	1	2	0	0	1	1



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

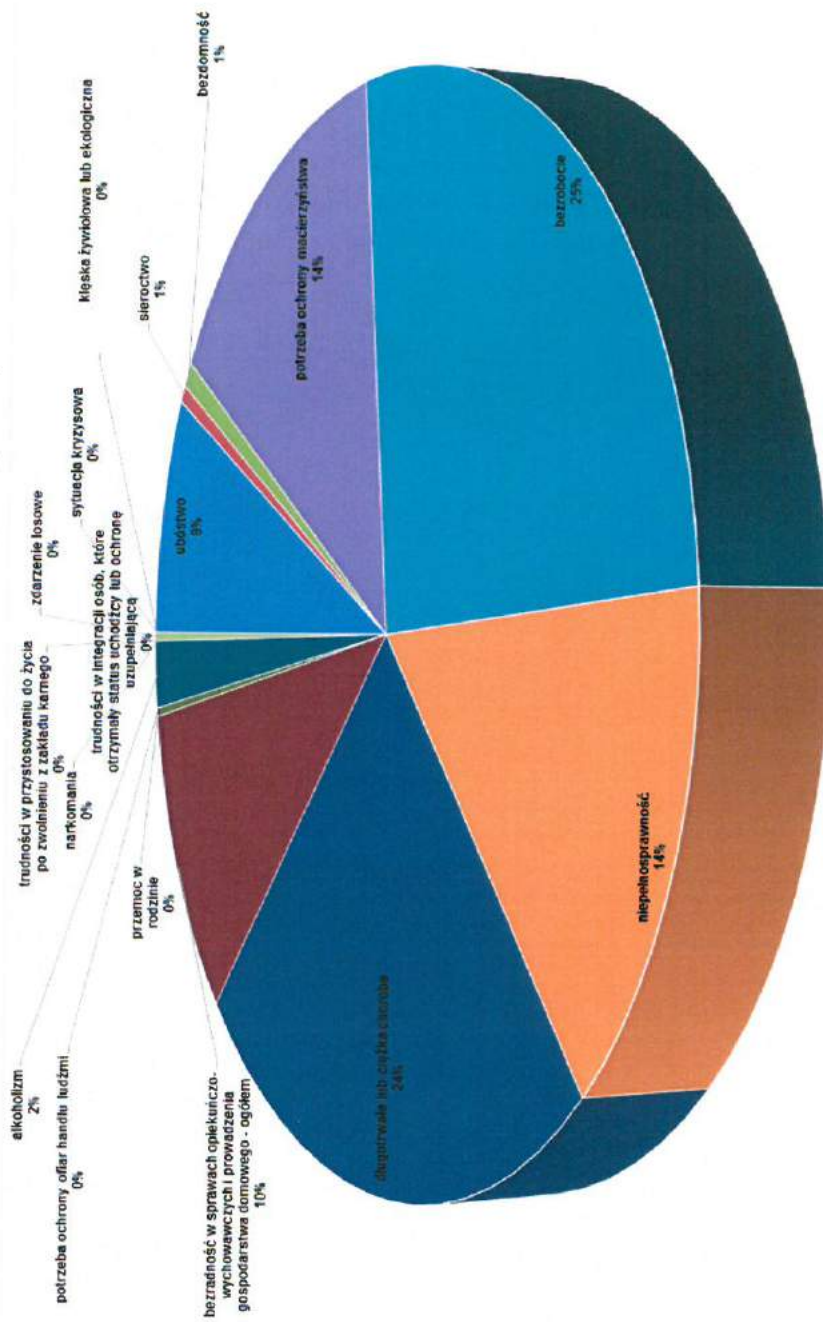
Źródło: dane GOPS w Olszanicy

Poniższy wykres przedstawia strukturę procentową wg. liczby rodzin, dotyczącą powodów korzystania z pomocy społecznej w roku 2014. Największa liczba rodzin (ok. 25%) korzystała z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, 24% rodzin to te, które korzystały z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Inne ważne powody korzystania z pomocy społecznej to niepełnosprawność (14% rodzin korzystających z pomocy), potrzeba ochrony macierzyństwa (14%), bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 10%, ubóstwo 8%. Najniższy udział w strukturze powodów, dla których przyznano pomoc społeczną dla mieszkańców Gminy Olszanica w 2014 ma alkoholizm – 2% oraz sieroctwo i bezdomność po 1%.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Wykres 1. Powody korzystania z pomocy społecznej w 2014 roku (struktura procentowa wg liczby rodzin)

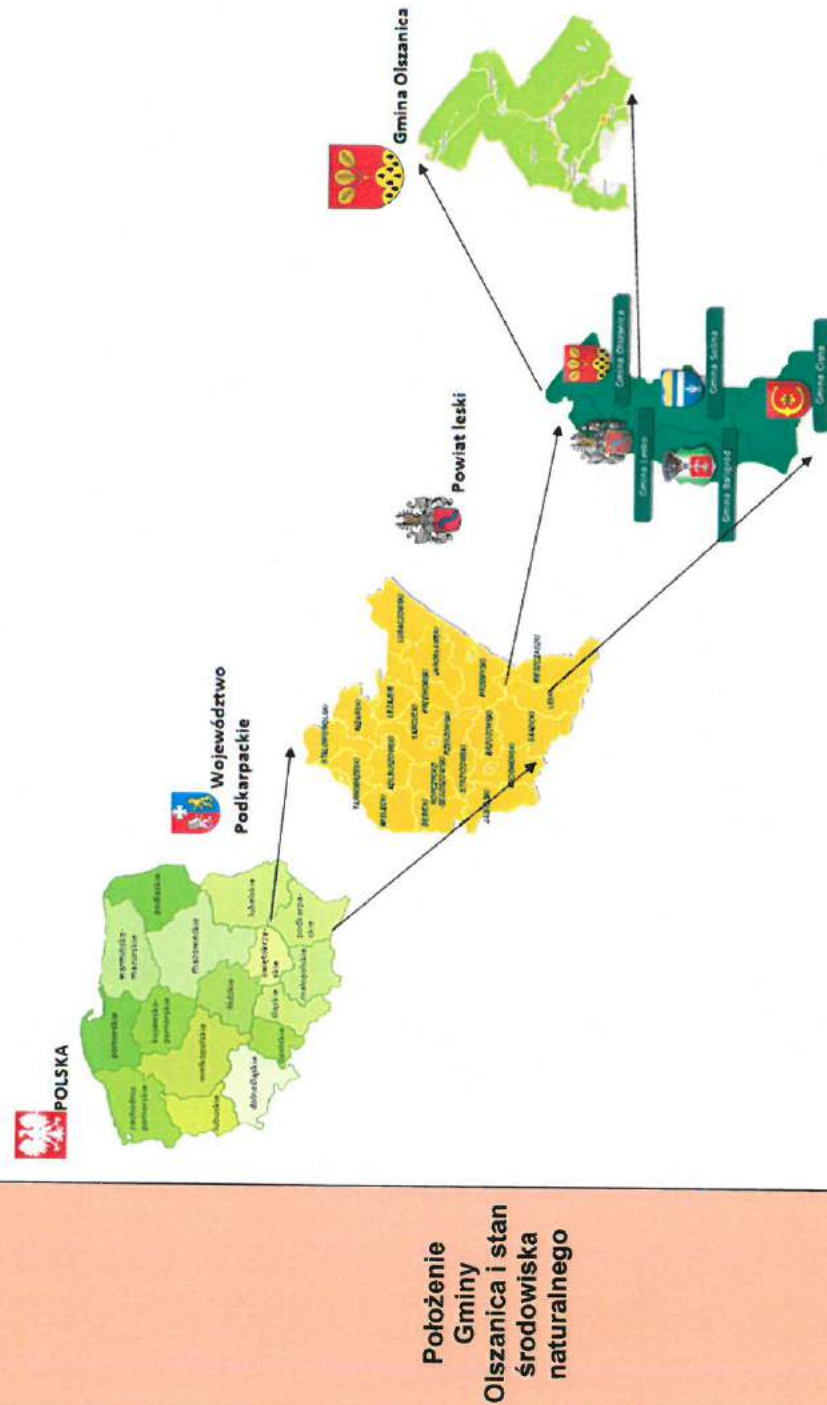


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Olszanicy



3. Diagnoza warunków życia w Gminie

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje podstawowe informacje o Gminie Olszanica.



Położenie
Gminy
Olszanica i stan
środowiska
naturalnego

Gmina Olszanica jest jednostką administracyjną o statusie gminy wiejskiej. Należy do powiatu leskiego leżącego w południowej części województwa podkarpackiego.

Gmina Olszanica graniczy z położonymi również w tym powiecie leskim gminami: Lesko, Solina, Ustrzyki Dolne oraz z położoną w powiecie sanockim gminą Tyrawa Wołowska.

Całkowita powierzchnia Gminy Olszanica wynosi 9402 ha.

W skład Gminy Olszanica wchodzi następujące miejscowości wiejskie: Olszanica, Orelec, Paszowa, Rudenka, Stefkowa, Uherce Mineralne, Wańkowa i Zwierzyn. Położenie geograficzne Gminy Olszanica wyznaczają współrzędne 49°28'42"N szerokości geograficznej i 22°26'37"E długości geograficznej wschodniej.

Obszar Gminy Olszanica jest objęty ochroną w ramach Wschodnio-

beskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (obejmuje miejscowości: Stefkowa, Olszanicę, Orelec, Zwierzyn i Uherce Mineralne) oraz Parku Krajobrazowego Gór Słonnych (ok. 75% powierzchni gminy).

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza w Gminie Olszanica są zanieczyszczenia liniowe (zanieczyszczenia komunikacyjne) i zanieczyszczenia powierzchniowe – rozproszone (są to paleniska domowe, lokalne kotłownie, niewielkie zakłady przemysłowe emitujące głównie pyły, dwutlenek siarki). Tylko 0,9% mieszkańców Gminy Olszanica korzysta z gazu sieciowego. Ten rodzaj nośnika stosuje się w gospodarstwach domowych do celów kuchennych, wytwarzania ciepłej wody użytkowej oraz do ogrzewania pomieszczeń. Pozostali



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

mieszkańcy do celów bytowych wykorzystują energię ciepłą powstającą przy spalaniu drewna, węgla, itp. Na terenie Gminy Olszanica poważnym zagrożeniem czystości wód są ścieki komunalne, eksploatacja surowców mineralnych, wypalanie węgla drzewnego „wędrujące retorty”, niewłaściwie stosowane nawozy sztuczne i środki ochrony roślin.

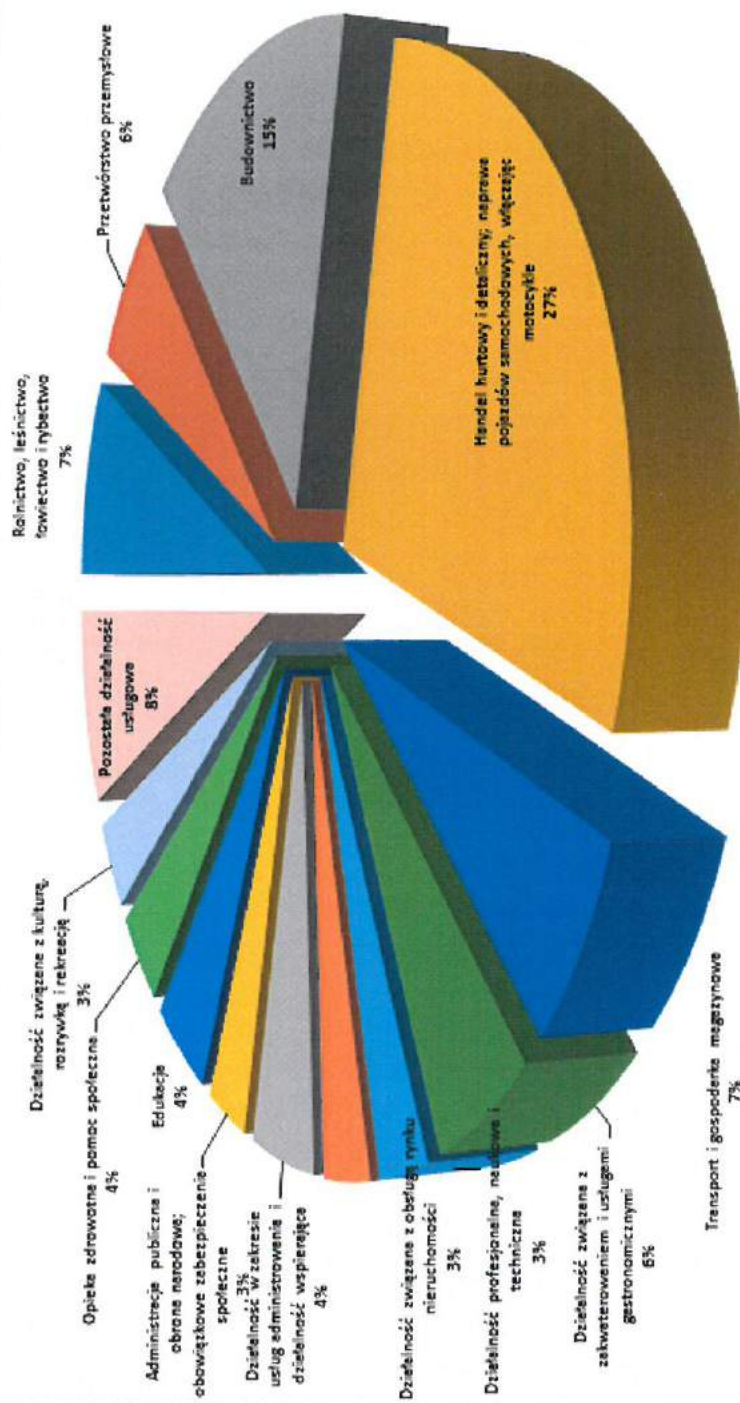
W Gminie Olszanica działalność prowadzi 415 podmiotów gospodarczych (dane GUS według stanu na koniec 2014 roku), z czego ponad 96% swoją działalność prowadzi w sektorze prywatnym. W końcu 2014, w Gminie Olszanica było o 87 podmiotów gospodarczych więcej niż w 2005 r. Były to nie tylko podmioty gospodarcze, ale wszystkie zarejestrowane w REGON-ie. Ich zbiorowość ilościowo charakteryzuje poniższa tabela.

Jednostka terytorialna	Sektor własności	Rodzaje	Rok	wartość
Gmina Olszanica	Sektor publiczny, w tym m.in.:	Ogółem, w tym:	2014	13
		Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego		11
		Spółki handlowe		2
	Sektor prywatny, w tym m.in.	Ogółem, w tym:		402
		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		334
		Spółki handlowe		11
		Spółdzielnie		1
		Fundacje		1
		Stowarzyszenia i organizacje społeczne		23

Procentowy udział poszczególnych branż gospodarki w łącznej liczbie podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Olszanica przedstawia poniżej zamieszczony wykres (Jednostki wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD 2007 funkcjonujące na terenie Gminy Olszanica w 2014 r.).



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2014 roku najwięcej przedsiębiorstw z terenu gminy, bo 27%, funkcjonowało w sektorze handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych. Kolejne miejsce pod względem liczności zajmowały działalności związane z budownictwem 15%. Na analizowanym terenie najmniejszy udział miały podmioty z zakresu działalności związanych z administracją publiczną i obroną narodową, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, a także działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; działalność związana z obsługą rynku nieruchomości i działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – wszystkie wymienione stanowiły po 3% ogółu.

Wskaźnik liczebności firm (dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Olszanica ma wartość wyższą od notowanej w regionie (woj. podkarpackie – gminy wiejskie) i od notowanej na obszarach wiejskich w kraju. Podobnie liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 000 ludności w Gminie Olszanica jest wyższa od notowanej



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

w jednostkach porównywalnych.

Poniższa tabela prezentuje podmioty gospodarcze: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wg. stanu na koniec 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.
Gmina Olszanica	10,4	92
Woj. Podkarpackie – (gminy wiejskie)	7,3	57
Polska – (gminy wiejskie)	9,3	73

Źródło: GUS, Bank danych lokalnych

Specyfiką Gminy Olszanica jest duża liczba podmiotów zatrudniających do 9 osób (mikroprzedsiębiorstw), 21 podmiotów zatrudnia od 10 do 49 osób, a tylko 1 przedsiębiorstwo od 50 do 249 osób.

Przedsiębiorstwa w Gminie Olszanica wg. klas wielkości prezentuje poniższa tabela (stan na koniec 2014 r.)

Jednostka terytorialna	Według klas wielkości - o liczbie pracujących				
	Ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999
Gmina Olszanica	415	405	8	2	0

Źródło: GUS, Bank danych lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Olszanica mikroprzedsiębiorstwa stanowią 97,6%, przedsiębiorstwa małe 1,9%, a średnie przedsiębiorstwa 0,5%.

Rolnictwo

Najwięcej gospodarstw domowych w Gminie Olszanica utrzymuje się z dochodów z działalności rolniczej (47%), następnie z dochodów z rent i emerytur (20%) oraz z dochodów z pracy najemnej (19%). 14% gospodarstw domowych jako główne źródło utrzymania wskazuje pozarolniczą działalność gospodarczą.

Teren Gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem tak pod względem rodzaju, gatunku jak i przydatności rolniczej gleb. Na kształtowanie się tych cech decydujący wpływ wywarły takie czynniki jak: rzeźba terenu, warunki klimatyczne, stosunki wodne, pochodzenie i charakter skał macierzystych oraz roślinność i działalność samego człowieka. Użytki rolne stanowią 34% powierzchni Gminy. Wśród nich dominują gleby o niskich klasach bonitacyjnych. Gleby klasy I nie występują wcale. Dominuje klasa IV, stanowiąca 65% ogólnej powierzchni użytków rolnych i klasa III stanowiąca – 5%. Pozostałe grunty to grunty zadrzewione na gruntach rolnych. Na terenie Gminy Olszanica w 2010 roku działalność rolniczą prowadziło 743 gospodarstw spośród 935 (w tym 934 to gospodarstwa indywidualne). W strukturze gospodarstw według powierzchni przeważają gospodarstwa o areale od 1 do 5ha (52%), 33% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha. 11% gospodarstw mieści się w przedziale od 5 do 15ha. Na terenie Gminy Olszanica jest 31 gospodarstw o powierzchni powyżej 15ha. W większości gospodarstw produkcja ma wciąż wszechstronny, niewyspecjalizowany charakter. Dominuje uprawa zbóż, oraz okopowych, głównie ziemniaków, a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody chlewnej.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w Gminie Olszanica.

Rok	Liczba mieszkańców Gminy Olszanica w wieku produkcyjnym mobilnym			Liczba pracujących mieszkańców Gminy Olszanica			Dojazdy do pracy		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	Dane dostępne na rok		
2014	2062	1063	999	412	251	161	2006		
							Liczba osób pracujących na terenie Gminy Olszanica spoza gminy		
							255		
							Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy: -143		
							Liczba mieszkańców Gminy Olszanica pracujących poza gminą		
							Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy: 0,64		
							398		

Powyższe dane pokazują, że w grupie wiekowej 18-44 lata(wiek produkcyjny mobilny), w 2014 roku było 2062 osoby zamieszkałe w Gminie Olszanica. W tej grupie pracowało blisko 20% ludności. Pozostałe osoby pozostawały w takich grupach, jak: bezrobotni, bierni zawodowo, bądź o nieustalonym statusie na rynku pracy. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy wyniosła wówczas 0,64.

Poziom bezrobocie

Stan bezrobocia według PUP na dzień 15.12.2015 r. w Gminie Olszanica przedstawiał się następująco:

- liczba zarejestrowanych bezrobotnych: 477 osób, w tym 248 kobiet,
- do 25 roku życia: 84, w tym 35 kobiet,
- długotrwale bezrobotni: 292, w tym 158 kobiet,
- powyżej 50 roku życia: 102, w tym 33 kobiety,
- bez kwalifikacji zawodowych: 136,
- bez doświadczenia zawodowego: 113,
- niepełnosprawni: 5
- zarejestrowani bez prawa do zasiłku: 388, w tym 206 kobiet.

Wśród tej grupy – 17,7% stanowią osoby do 25 roku życia; 28,5% osoby bez kwalifikacji zawodowych; 61% osoby długotrwale pozostające bez pracy; blisko 24% stanowią osoby bezrobotne nie posiadające doświadczenia zawodowego, a 21% będące w grupie powyżej 50 roku życia. Ponad 1% stanowią osoby niepełnosprawne, a 81% zarejestrowanych bezrobotnych nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych.

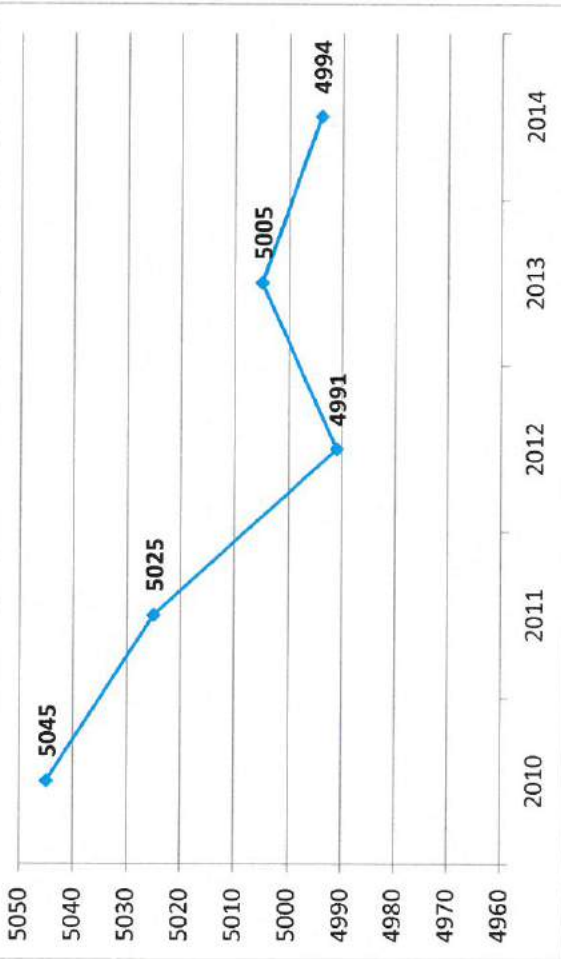
Tendencje lokalnego rynku pracy

Rynek pracy w powiecie leskim jest rynkiem pracy sezonowej związanej głównie z obsługą napływu turystów, w tym także są to usługi związane z prowadzeniem ośrodków turystycznych na terenie Bieszczadów. To wszystko powoduje, że w sezonie wakacyjnym



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

(turystycznym) na terenie powiatu notowane jest duże zapotrzebowanie na pracowników, które po nim zdecydowanie spada. Silną stroną rynku pracy powiatu leskiego jest jego turystyczny charakter. W Bezmiechowej i Weremieniu znajdują się szkoły sztywne, rozwija się turystyka konna. W zimie można uprawiać narciarstwo zjazdowe oraz biegowe. Działają wyciągi m.in. w Bystrem, Bukowcu, Polańczyku, Weremieniu. Słabą stroną rynku pracy powiatu leskiego na pewno jest jego położenie. Do wielu miejsc trudno dojechać, drogi są niższej jakości w porównaniu z innymi drogami województwa podkarpackiego. Pojawia się ponadto kłopot z brakiem zasięgu telefonii komórkowej.



Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 2014 rok, stan ludności w Gminie Olszanica zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania wyniósł ogółem 4 994 osób, w tym 2 479 mężczyzn i 2 515 kobiet. Liczbę ludności w gminie w latach 2009-2014 charakteryzowała ogólna tendencja spadkowa, z niewielkimi odchyleniami, co przedstawia poniższy wykres.

Wskaźnik udziału ludności według ekonomicznych grup wiekowych w stosunku % do ludności ogółem pokazuje, że mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią 18%, w wieku produkcyjnym 64,1%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 17,9%. W ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy, co w perspektywie długoterminowej wskazuje na postępujący proces starzenia się ludności. Oczwistym jest negatywny wpływ tego zjawiska na przyszłościowe możliwości sektora gospodarczego gminy. Potwierdza to również wskaźnik obciążenia demograficznego, dotyczący liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który wyniósł 56 osób w 2014 roku. Pozwala on zakładać dalsze pogorszenie proporcji między liczbą osób w wieku produkcyjnym, a nieprodukcyjnym.

Przyrost naturalny w Gminie Olszanica w ciągu ostatnich sześciu lat podlegał dynamicznym zmianom, co przedstawia poniżej zamieszczona tabela. Zgodnie z zawartymi w niej danymi, począwszy od 2009 roku, wskaźnik ten kształtuje ogólna tendencja spadkowa i wykazuje dalszą niekorzystną tendencję.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny na 1000 osób
2009	44	36	1,6
2010	56	44	2,4
2011	39	35	0,8
2012	47	45	0,4



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

2013	49	46	0,6
2014	39	35	0,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Dynamika liczby ludności gminy kształtowana jest w dużej mierze przez ruchy migracyjne na pobyt stały, które zestawiono w poniższej tabeli.

Migracje	Rok					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania z miast	21	26	21	15	39	30
Zameldowania ze wsi	25	13	21	25	24	18
Zameldowania z zagranicy	3	0	0	0	3	5
Ogółem	49	39	42	40	66	53
Wymeldowania do miast	20	43	45	22	24	36
Wymeldowania na wieś	23	26	20	28	28	32
Wymeldowania za granicę	0	0	1	0	0	0
Ogółem	43	69	66	50	52	68
Saldo migracji na 1000 osób	1,2	-5,9	-4,8	-2,0	2,8	-3,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Saldo migracji, czyli różnica między napływem (imigracją), a odpływem (emigracją) ludności z obszaru Gminy Olszanica w latach 2009-2014 wskazuje na znacznie rosnącą tendencję odpływu ludności.

Liczbę ludności w podziale na poszczególne miejscowości według stanu na 2014 rok przedstawia poniższa tabela. Wynika z niej, że największa koncentracja ludności występuje na terenie miejscowości Uherce Mineralne, a następnie na terenie miejscowości Olszanica, która stanowi centrum społeczno-gospodarcze gminy, zaś najmniejsza w miejscowości Zwierzyn.

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Udział %
1.	Olszanica	1238	24,17%
2.	Paszowa	349	6,82%
3.	Orelec	453	8,85%
4.	Wańkowa	429	8,38%
5.	Uherce Mineralne	1361	26,58%
6.	Stefkowa	644	12,58%
7.	Rudenka	380	7,42%
8.	Zwierzyn	267	5,20%
Suma		5121	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Olszanicy

Gęstość zaludnienia w analizowanej jednostce w 2014 roku wyniosła 53 osoby na km², przy wartości 32 osoby na km² notowanej w powiecie leskim 119 osób na km² w województwie podkarpackim.

Podsumowanie



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne wskazują, że sytuacja ludnościowa Gminy Olszanica jest dość trudna, a perspektywa znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny jest wciąż odległa. Szczególnie niekorzystne zmiany występują w trendzie urodzeń, co będzie miało negatywny wpływ na przyszłą dzietność, zwłaszcza wobec utrzymującej się wysokiej skali emigracji Polaków za granicę (szczególnie emigracji czasowej ludzi młodych). Niski poziom dzietności przy jednoczesnym korzystnym zjawisku, jakim jest wydłużanie się trwania życia będą powodować zmniejszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy oraz wzrost liczby i odsetka ludzi w starszym wieku, jako efektu zaawansowanego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa.

Na terenie Gminy działają dwa Zespoły Szkół Publicznych (w tym dwie szkoły podstawowe i dwa gimnazja), przy Zespole w Uhercach Mineralnych funkcjonuje przedszkole, a przy Zespole w Olszanicy Punkt przedszkolny, a w miejscowości Orelec funkcjonuje Niepubliczna Szkoła Podstawowa.

W 2014 roku w szkołach podstawowych zlokalizowanych w Gminie Olszanica dołącznie 12 oddziałów uczęszczało 227 uczniów, spośród których na 1 oddział przypadało średnio ok. 15,13. Szkoły podstawowe w Gminie Olszanica w 2014 roku były w 66,67% wyposażone w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu. Na 1 komputer z dostępem do Internetu w 2014 roku przypadało w gminie blisko 13 uczniów w, podczas gdy na obszarach wiejskich województwa podkarpackiego 7,05, a w kraju 6,01.

W 2014 roku w gimnazjach zlokalizowanych w Gminie Olszanica dołącznie 10 oddziałów uczęszczało 167 uczniów, spośród których na 1 oddział przypadało średnio ok. 16,7. Gimnazja w Gminie Olszanica w 2014 roku były w 100% wyposażone w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu. Na 1 komputer z dostępem do Internetu w 2014 roku przypadało w gminie 4,24 uczniów, podczas gdy na obszarach wiejskich województwa podkarpackiego 3, a w kraju 8.

O stanie edukacji świadczy również liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1000 mieszkańców. Liczba ta systematycznie maleje, co świadczy o zmniejszającym się kapitale społecznym gminy.

Rok	Liczba uczniów na 1000 mieszkańców	
	Szkoły podstawowe	Gimnazja
2009	65,68	37,59
2010	59,07	36,47
2011	48,16	35,22
2012	46,09	35,66
2013	45,95	32,37
2014	45,45	33,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Życie kulturalne mieszkańców Gminy Olszanica organizują lokalne instytucje kultury, tj.: Dom Ludowy w Olszanicy, świetlica wiejska w Paszowej, Świetlica Wiejska w Stefkowej, Wiejski Dom Kultury w Uhercach Mineralnych, Klub Młodzieżowy „Hades” w Uhercach Mineralnych, Świetlica Wiejska w Wankowej, Świetlica Wiejska w Zwierzyńcu, Świetlica Wiejska w Orelcu, Świetlica Wiejska w Rudence.

Na terenie gminy działają liczne zespoły muzyczne, grupy śpiewacze, kapela ludowe posiadające długoletnie tradycje tj. Zespół Ludowy „Uherczanie”, Zespół ludowy „Młode Uherczanki”, Zespół ludowy „Zwierzynianie”, Duet „Akcent”, Zespół ludowy „Olsza”, Zespół ludowy „Paszowianki”, Zespół ludowy „Orelczanki”, Zespół ludowy „Wankowianki”, Zespół ludowy „Stefkowianki”, Zespół ludowy „Rudenczanki”.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Sport w Gminie Olszanica	W Gminie Olszanica znajdują się następujące obiekty o charakterze sportowym i rekreacyjnym, na których odbywają się imprezy przeznaczone dla mieszkańców: hala sportowa w Olszanicy, stadion piłkarski w Uhercach Mineralnych, stadion piłkarski w Rudence, stadion piłkarski w Olszanicy, boisko sportowe w Stefkowej. Ponadto na terenie Gminy Olszanica działają następujące kluby sportowe: – Ludowy Klub Sportowy Olszanica, – Ludowy Klub Sportowy Tenisa Stołowego "ECK" TEAM Olszanica, – Ludowy Klub Sportowy "Szarotka" Uherce. Ponadto na terenie Gminy Olszanica w budynku Szkoły Podstawowej w Stefkowej działa siłownia.																	
Ochrona zdrowia w Gminie Olszanica	Na ochronę i stan zdrowia mieszkańców wpływa nie tylko poziom życia i poziom kultury zdrowotnej, ale również stan środowiska naturalnego, kształtowanie się sytuacji demograficznej, rozwój systemu ochrony zdrowia i dostępność do świadczeń zdrowotnych. <u>Ambulatoryjna opieka zdrowotna</u> Ochrona zdrowia w gminie realizowana jest przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Olszanicy, w którym pracuje 2 lekarzy rodzinnych, 1 lekarz stomatolog i medyczny personel pomocniczy. W ośrodku funkcjonuje też gabinet rehabilitacji oraz apteka. Budynek Gminnego Ośrodka Zdrowia jest własnością gminy. Został wybudowany na początku lat 80- tych i jest w znacznym stopniu wyeksploatowany. Poniżej zamieszczona tabela prezentuje ambulatoryjną opiekę zdrowotną i apteki w Gminie Olszanica według stanu na koniec 2014 roku. <table><tr><th rowspan="2">WYSZCZEGÓLNIENIE</th><th colspan="2">Ambulatoryjna opieka zdrowotna</th><th rowspan="2">Apteki ogólnodostępne</th><th rowspan="2">Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną</th></tr><tr><th>zakłady opieki zdrowotnej</th><th>praktyki lekarskie</th></tr><tr><td>Województwo podkarpackie</td><td>1125</td><td>171</td><td>639</td><td>3332</td></tr><tr><td>Gmina Olszanica</td><td>1</td><td>2</td><td>1</td><td>4994</td></tr></table> Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych UG w Olszanicy Zaopatrzenie w leki gotowe umożliwia pacjentom istniejąca 1 prywatna apteka w Olszanicy. <u>Stacjonarna opieka zdrowotna</u> Opieka zdrowotna o charakterze stacjonarnym świadczona jest w szpitalach ogólnych oraz innych zakładach opieki zdrowotnej, takich jak: zakłady psychiatryczne, zakłady opieki długoterminowej (zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja) oraz zakłady lecznictwa uzdrowiskowego. Mieszkańcy Gminy Olszanica w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, korzystają z usług: Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Lesku Szpital Powiatowy w Lesku został utworzony na podstawie Uchwały Nr LI/247/55 z dnia 1.XII.1955 Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Lesku. Wydział Zdrowia P.P.R.N w Lesku został zobowiązany do uruchomienia Izby Chorych w Lesku. W roku 2007 Szpital Powiatowy w Lesku obchodził 50 –lecie powstania. Szpital Powiatowy w Lesku składa się	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Apteki ogólnodostępne	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	zakłady opieki zdrowotnej	praktyki lekarskie	Województwo podkarpackie	1125	171	639	3332	Gmina Olszanica	1	2	1	4994
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Apteki ogólnodostępne	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną														
	zakłady opieki zdrowotnej	praktyki lekarskie																
Województwo podkarpackie	1125	171	639	3332														
Gmina Olszanica	1	2	1	4994														



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Bezpieczeństwo w Gminie Olszanica	z dwóch budynków (starego i nowego skrzydła) połączonych przełączką o dwóch kondygnacjach, podpartych na 4-ch słupach żelbetonowych.																			
	Aktualnie Szpital posiada siedem oddziałów: ▪ Szpitalny Oddział Ratunkowy, ▪ Anestezjologii i Intensywnej Terapii, ▪ Wewnętrzny z salą intensywnego nadzoru kardiologicznego, ▪ Chirurgiczny prowadzący działalność urazowo-ortopedyczną, ▪ Dziecięcy z częścią obserwacyjno-zakaźną i pododdziałem alergologii dziecięcej, ▪ Ginekologiczno-polożniczy z pododdziałem noworodkowym, ▪ Rehabilitacyjny z działem rehabilitacji. W szpitalu znajdują się trzy sale operacyjne oraz stanowisko wyposażone w respirator i sprzęt monitorujący funkcje życiowe.			Leski szpital dysponuje dużą bazą diagnostyczną: ▪ całodobowe pełno profilowe laboratorium analityczne, ▪ całodobowa pracownia TK/RTG/MM, ▪ pracownia USG, ▪ pracownia Echoardiografii z ultrasonografem cyfrowym ▪ z kolorowym dopplerem, ▪ pracownia endoskopii, ▪ pracownia holterowska i prób wysiłkowych, ▪ pracownia badań czynnościowych układu oddechowego, ▪ pracownia rehabilitacyjna świadcząca usługi kinezyterapeutyczne, ▪ światłolecznicze, laseroterapię, krioterapię i fizykoterapię, wykonywane są zabiegi artroskopowe i laparoskopowe.																
	Zatrudnienie w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Lesku kształtuje się obecnie na poziomie 372 osób (w tym 29 lekarzy) uwzględniając jedynie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę. Aktualnie szpital posiada 163 (z SOR) łóżka szpitalne i 4 wyjazdowe zespoły ratownictwa medycznego. Szpital zapewnia kompleksową opiekę medyczną, dobrej jakości wyposażenie medyczne oraz pobyt w pokojach 2, 4, 5 lub 6 osobowych. W roku 2013 w szpitalu hospitalizowano 6 110 osób, co przekłada się na 36 496 osobodni. Średni czas pobytu w szpitalu wynosi 5,3 dnia. Należy zaznaczyć, iż dane te dotyczą jedynie oddziałów szpitalnych z wyłączeniem Szpitalnego Oddziału Ratunkowego². Jakość życia mieszkańców związana jest nierozdzielnie z poczuciem ich osobistego bezpieczeństwa. Dlatego ważne i nieodzowne są działania zmierzające do ciągłego doskonalenia i poprawy istniejącego stanu bezpieczeństwa publicznego. W sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz w postępowaniu administracyjnym, w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji Policji, jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, na terenie powiatu leskiego, do którego administracyjnie należy Gmina Olszanica organem właściwym jest Komendant Powiatowy Policji w Lesku. W Gminie Olszanica mieści się Rewir Dzielnicowych zlokalizowany w miejscowości Olszanica. Według danych statystycznych za lata 2009-2014 liczba przestępstw zarejestrowanych przez tę jednostkę wynosiła ogółem 471. Liczbę zarejestrowanych przestępstw oraz ich wykrywalność w poszczególnych latach zaprezentowano na poniższych wykresach.																			
<table><tr><th>Wyszczególnienie</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th><th>2013</th><th>2014</th></tr><tr><td>Liczba przestępstw zarejestrowanych</td><td>81</td><td>80</td><td>87</td><td>64</td><td>79</td><td>80</td></tr></table>							Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Liczba przestępstw zarejestrowanych	81	80	87	64	79	80
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014														
Liczba przestępstw zarejestrowanych	81	80	87	64	79	80														

² Strategia Rozwoju Powiatu Leskiego do roku 2024



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

przez KPP w Lesku na terenie Gminy Olszanica							
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku							
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Średnia wykrywalność przestępstw zarejestrowanych przez KPP w Lesku na terenie Gminy Olszanica w %	38,9	73,6	76,7	76,2	79	82	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku

Średnia wykrywalność przestępstw na przestrzeni lat 2009-2014 kształtowała się na poziomie 70,89%, jednak jak wynika z powyższych danych w ciągu ostatnich 6 lat zarysowała się wyraźna tendencja wzrostowa.

Liczbę i udział % przestępstw popełnionych na terenie Gminy Olszanica w podziale na poszczególne miejscowości w 2013 i 2014 roku przedstawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Nazwa miejscowości	2013		2014		Suma	
		Liczba	Udział [%]	Liczba	Udział [%]	Liczba	Udział [%]
1.	Olszanica	27	34,18	14	17,5	41	25,79%
2.	Paszowa	3	3,8	3	3,75	6	3,77%
3.	Orelec	5	6,33	6	7,5	11	6,92%
4.	Warkowa	6	7,59	8	10	14	8,81%
5.	Uherce Mineralne	23	29,11	31	38,75	54	33,96%
6.	Stefkowa	6	7,59	7	8,75	13	8,18%
7.	Rudenska	5	6,33	7	8,75	12	7,55%
8.	Zwierzyń	4	5,07	4	5	8	5,03%
Suma		79	100	80	100		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku

Powyższa tabela pokazuje, iż w latach 2013-2014 najwięcej przestępstw popełnionych zostało na terenie Uherców Mineralnych – łącznie 54, co stanowi prawie 34% ogółu przestępstw. Wysokim wskaźnikiem przestępczości charakteryzuje się również miejscowość Olszanica, gdzie popełniono w sumie 41 przestępstw, których udział wynosił blisko 26%. Najbezpieczniejszymi miejscowościami Gminy Olszanica, według statystyk Komendy Powiatowej Policji w Lesku są: Paszowa i Zwierzyń, ponieważ odnotowano tam najmniej przestępstw (8,80%

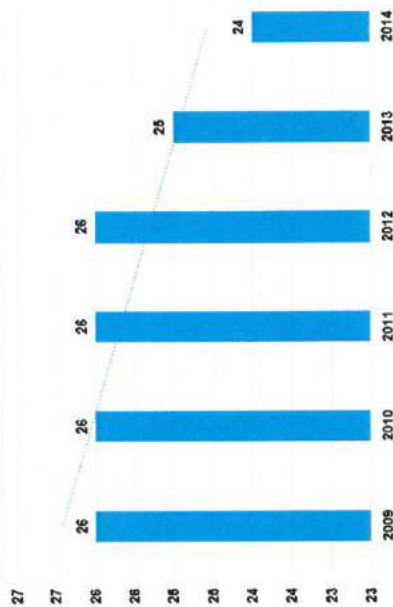


Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	ogółu przestępstw). Średnia wykrywalność przestępstw popełnionych na terenie Gminy Olszanica w 2014 roku wyniosła 82%. Ochronę ludności, ochronę przeciwpożarową oraz ratownictwo na terenie powiatu leskiego, do którego administracyjnie należy Gmina Olszanica zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lesku oraz działające w Gminie Olszanica jednostki OSP w liczbie 8.																									
	Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. Na zasoby mieszkaniowe Gminy Olszanica składa się 1145 budynków mieszkalnych, mieszczących 1283 mieszkania. W Gminie Olszanica jest 12 mieszkań komunalnych, mieszkań socjalnych brak. W 2014 r. w gminie przeciętne mieszkanie składało się z 4 izb, a jego powierzchnia użytkowa wynosiła 89,3 m². W porównaniu z 2009 r. wielkość przeciętnego mieszkania wzrosła o ponad 4 m². Wyposażenie mieszkań w instalację przedstawia się następująco: wodociąg (94,3%), kanalizacja (9,7%), gaz (0,9%), łazienka (87,8%), centralne ogrzewanie (71,9%). Sytuację w zakresie mieszkalnictwa na terenie Gminy Olszanica przedstawiają wskaźniki zawarte w poniższej tabeli. <table><tr><th>Wskaźnik mieszkaniowy</th><th>Gmina Olszanica</th><th>Powiat leski</th><th>Województwo Podkarpackie</th><th>Polska</th></tr><tr><td>Liczba mieszkań na 1000 osób</td><td>256,9</td><td>289,8</td><td>301,3</td><td>363,4</td></tr><tr><td>Powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę</td><td>22,9</td><td>25,2</td><td>24,4</td><td>26,7</td></tr><tr><td>Liczba dodatków mieszkaniowych na 1000 osób</td><td>11,2</td><td>77,18</td><td>80,99</td><td>123,15</td></tr><tr><td>Kwota dodatków mieszkaniowych w zł na 1 mieszkańca</td><td>1,2</td><td>14,63</td><td>15,64</td><td>25,23</td></tr></table> Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego W analizowanej Gminie Olszanica wskaźnik dotyczący liczby mieszkań na 1000 osób jest niższy niż w jednostkach porównywalnych, aczkolwiek o ile w przypadku powiatu i województwa różnica jest niewielka co w porównaniu do kraju stanowi ona blisko 100 mieszkań. W zakresie powierzchni użytkowej w m² na 1 osobę wartość notowana w Gminie Olszanica jest również niższa niż w jednostkach porównywalnych, jednakże nie odbiega znacząco od przedmiotowych wartości. Osiągnięta wartość wskaźnika nie wskazuje na przegęszczenie w miejscu zamieszkania.	Wskaźnik mieszkaniowy	Gmina Olszanica	Powiat leski	Województwo Podkarpackie	Polska	Liczba mieszkań na 1000 osób	256,9	289,8	301,3	363,4	Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	22,9	25,2	24,4	26,7	Liczba dodatków mieszkaniowych na 1000 osób	11,2	77,18	80,99	123,15	Kwota dodatków mieszkaniowych w zł na 1 mieszkańca	1,2	14,63	15,64	25,23
Wskaźnik mieszkaniowy	Gmina Olszanica	Powiat leski	Województwo Podkarpackie	Polska																						
Liczba mieszkań na 1000 osób	256,9	289,8	301,3	363,4																						
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	22,9	25,2	24,4	26,7																						
Liczba dodatków mieszkaniowych na 1000 osób	11,2	77,18	80,99	123,15																						
Kwota dodatków mieszkaniowych w zł na 1 mieszkańca	1,2	14,63	15,64	25,23																						
	Kapitał społeczny obejmuje umiejętność współpracy, zaufanie, normy i powiązania. Jego produktywność objawia się w gospodarce (koordynacja działań, zwiększenie zdolności adaptacji do zmieniających się warunków), w sferze publicznej (wzorce, siła napędowa społeczeństwa obywatelskiego) i w rozwiązywaniu problemów społecznych (możliwość uzupełniania niedoborów innych kapitałów i konwersji na kapitał ludzki – wiedzę i umiejętności). Podobnie jak dla kapitału ludzkiego, są to cechy jakościowe. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy w 2014 roku funkcjonowało 23 stowarzyszenia i inne organizacje społeczne o różnym profilu działalności, a także jedna fundacja. Ich liczba na przestrzeni ostatnich sześciu lat utrzymuje się na takim samym poziomie, z tendencją spadkową w latach 2013-2014. Oznacza to niski stopień integracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.																									



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Jako miernik ilustrujący pewien aspekt kapitału społecznego można zastosować wskaźniki liczb stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji na 10 000 ludności. Poniższa tabela porównawcza prezentuje stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz fundacje funkcjonujące w 2014 r.

Wyniki 2014	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Fundacje	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 ludności
Gmina Olszanica	23	1	48
Woj. Podkarpackie	4,5 tys.	0,1 tys.	33
POLSKA	67,9 tys.	7,1 tys.	33

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS i dane UG Olszanica

W Gminie Olszanica liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 ludności jest nieco wyższa od wartości notowanych w województwie podkarpackim i w kraju.

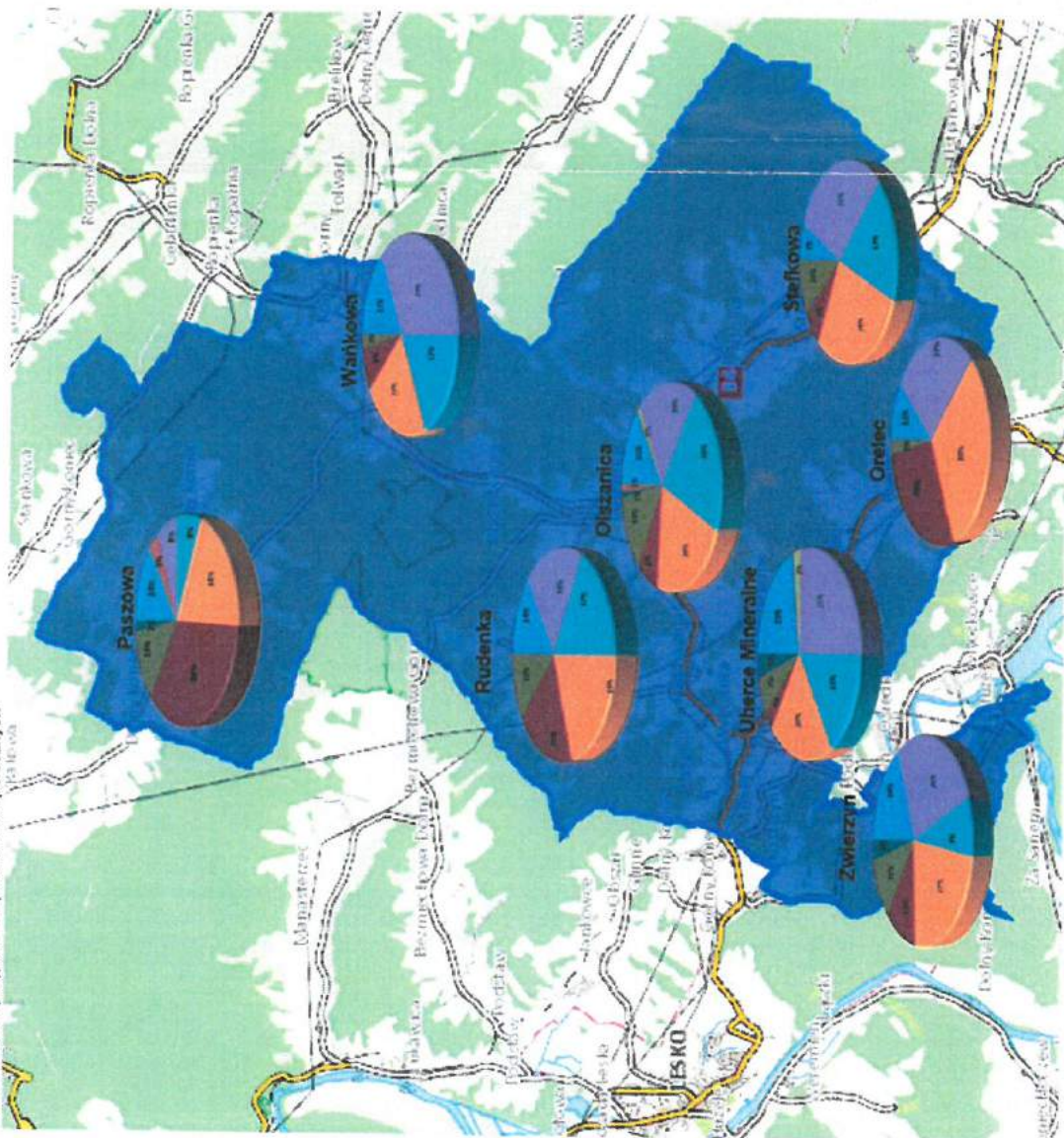
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i danych Urzędu Gminy w Olszanicy



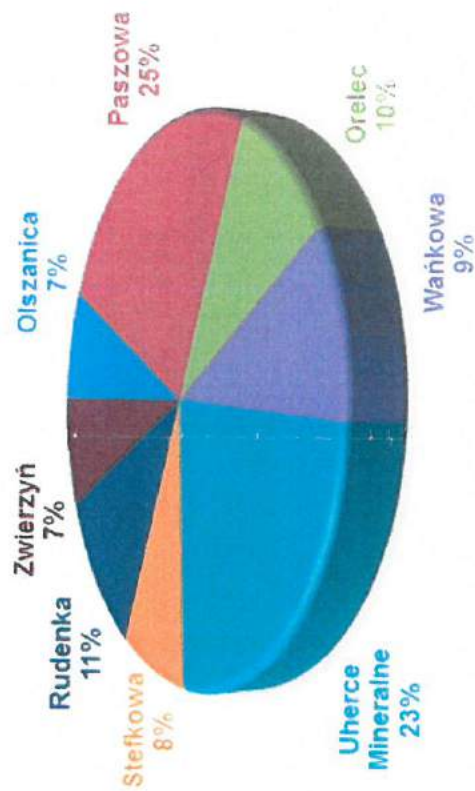
3.1. Charakterystyka Gminy – mapa występowania problemów społecznych – skala ich intensywności

Poniżej zamieszczona mapa stanowi mapę problemów społecznych, ze wskazaniem skali ich intensywności.

Mapa 1. Mapa występowania problemów społecznych



Skala intensywności występowania problemów



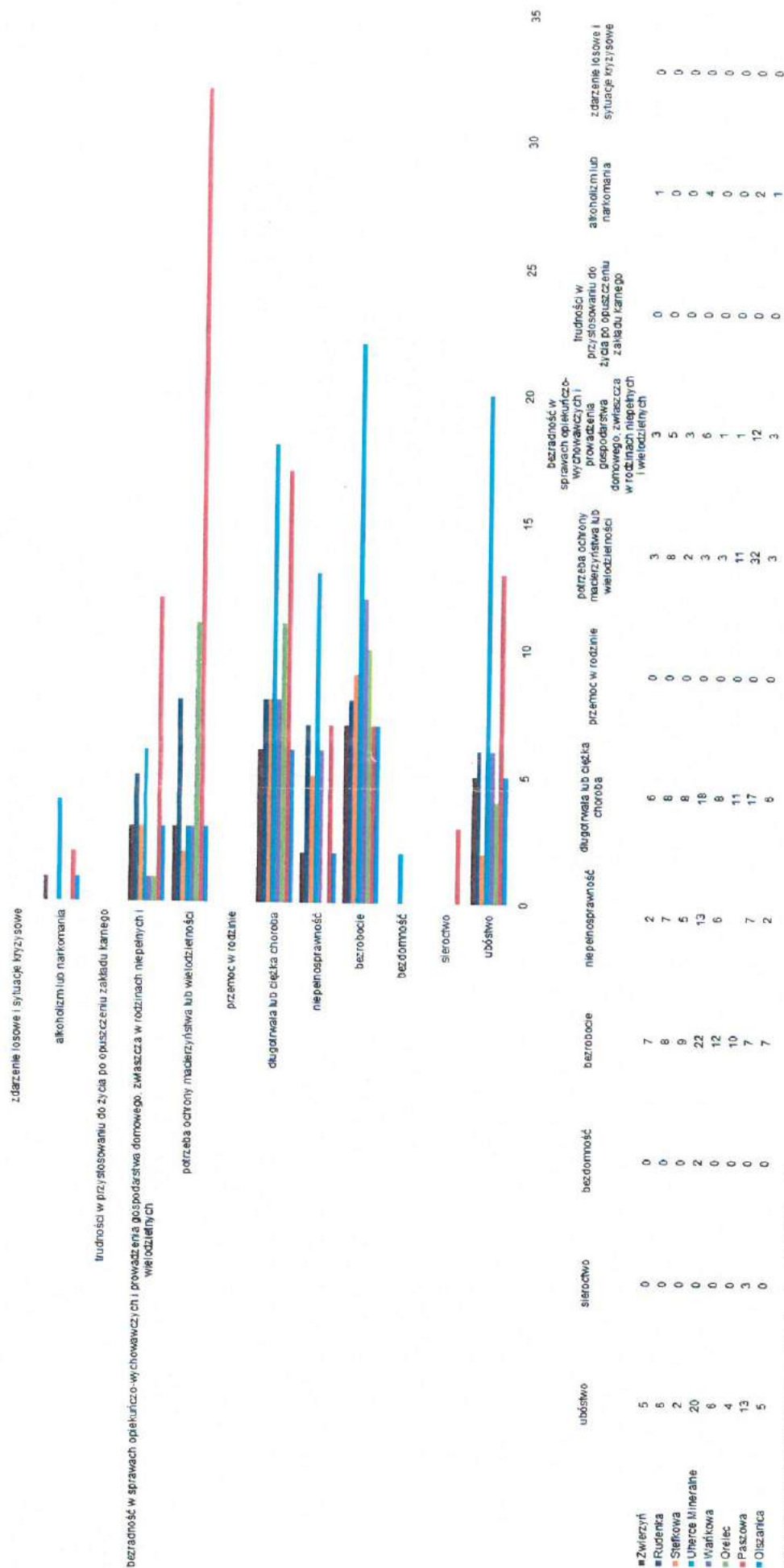
W stosunku do liczby mieszkańców, najwięcej problemów społecznych mają osoby zameldowane w miejscowości Paszowa, gdzie z pomocy społecznej korzysta 25% wszystkich mieszkańców objętych pomocą społeczną w gminie oraz miejscowości Uherce Mineralne – 23%. Miejscowością, której mieszkańcy korzystają z pomocy społecznej w 11% jest Rudenska. 10% mieszkańców Orelea korzysta z pomocy społecznej, a 9% z miejscowości Wańkowa. W stosunku do liczby mieszkańców 8% stanowią osoby korzystające z pomocy społecznej zameldowane w miejscowości Stefkowa. Z kolei po 7% mieszkańców korzystało z pomocy społecznej w miejscowości Zwierzyń i Olszanica.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Olszanicy (wg rodzin, które otrzymały świadczenia z pomocy społecznej)



Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Olszanica



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GPS w Olszanicy



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Interpretując powyższy wykres, przedstawiający skalę intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Olszanica, zauważyć można, że:

- ✓ problem społeczny związany z alkoholizmem i narkomanią odnotowano w miejscowościach: Zwierzyń, Uherce Mineralne, Paszowa i Olszanica;
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych wystąpiła we wszystkich miejscowościach gminy Olszanica, ale najliczniej w Paszowej i Uhercach Mineralnych;
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa zgłoszona została przez mieszkańców wszystkich miejscowości Gminy Olszanica, z tym, że najliczniej w Paszowej i Orelcu;
- ✓ problem długotrwałej i ciężkiej choroby dotyczy praktycznie mieszkańców wszystkich miejscowości, ale najliczniej dotyczy mieszkańców miejscowości Paszowa i Uherce Mineralne;
- ✓ wysoki odsetek osób niepełnosprawnych zamieszkuje miejscowość Uherce Mineralne. Problem niepełnosprawności dotyczy praktycznie wszystkich miejscowości w gminie z wyjątkiem Orelca;
- ✓ największe bezrobocie notowane jest w miejscowości Uherce Mineralne.
- ✓ problem bezdomności także dotyczył mieszkańców miejscowości Uherce Mineralne;
- ✓ problemem społecznym najczęściej rejestrowanym w miejscowościach Gminy Olszanica jest ubóstwo. Występuje ono we wszystkich miejscowościach. Największy odsetek osób ubogich notowanych jest w miejscowości Uherce Mineralne.
- ✓ w miejscowości Paszowa odnotowano problem sieroctwa.

3.2. Diagnoza problemów społecznych – charakterystyka grup społecznie wrażliwych

Przedmiotem diagnozy są problemy charakterystyczne dla różnych grup społecznych o różnym stopniu ich dolegliwości takie jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starość, uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezdomność, które wymagają wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom trudnym w życiu jednostek i rodzin i poprawy ich warunków bytowych.

W oparciu o posiadane materiały i informacje ustalono najistotniejsze problemy, z jakimi boryka się Gmina Olszanica, do nich należy między innymi:

3.2.1. Ubóstwo

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczącego się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego. Podstawowym czynnikiem ubóstwa jest bezrobocie. Poziom ubóstwa szczególnie widoczny jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura). Jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Olszanicy jest ubóstwo. W 2014 roku 8% ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą, jako główny powód trudnej sytuacji wskazało ubóstwo.



Formy pomocy dla osób ubogich

W celu zminimalizowania skutków ubóstwa, lokalny samorząd realizuje zadania własne i zlecone. W Gminie Olszanica instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy. Pomoc GOPS realizowana jest poprzez:

- świadczenia niematerialne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia bezdomnym, kierowanie do instytucjonalnych form pomocy,
- kwalifikowanie dzieci na wypoczynek, współorganizowanie przedsięwzięć okolicznościowych,
- objęcie rodzin wsparciem wolontariuszy, tworzenie i realizacja programów osłonowych, w tym Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” świadczenia rzeczowe: zapewnienie opału, odzieży, żywności,
- świadczenia finansowe: zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne,
- aktywne formy pomocy: realizacja instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej.

Samorząd wspiera rodziny ubogie posiadające dzieci, udzielając świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym z dotacji celowej, pochodzącej ze środków budżetu państwa, w formie przyznawanego uczniom gminnych placówek stypendium socjalnego oraz zasiłku szkolnego. Od roku 2010 na ten cel przeznaczane jest rocznie średnio 150 907,61 zł. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych od 2010r. udział środków własnych Gminy Olszanica w w/w pomocy, to minimum 20% kwoty dotacji.

Lokalny samorząd wdraża działania w zakresie zapewnienia wynajmu lokali komunalnych mieszkańcom, w tym osobom ubogim. Głównym źródłem lokali przeznaczonych pod wynajem jest odzysk od najemcy. Zagadnienia związane z wynajmem lokali mieszkalnych z zasobów gminy regulują odpowiednie przepisy, w których istotną przesłanką jest sytuacja materialna, społeczna oraz zdrowotna osoby ubiegającej się o wynajem.

Według stanu na koniec grudnia 2015 roku Gmina Olszanica posiada 10 mieszkań komunalnych, a mieszkań socjalnych brak. Bieżące potrzeby są znacznie większe (wiele osób i młodych małżeństw zgłasza zapotrzebowanie na mieszkania komunalne). Ponadto są osoby, które mają ostatnie zameldowanie na terenie gminy, a są zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobami bezdomnymi nieposiadającymi żadnego miejsca zamieszkania. Dla tych osób pomocą byłyby mieszkania socjalne, których w gminie nie ma.

3.2.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem złożonym i różnie definiowanym. Szerszą kategorią jest pozostawanie bez pracy lub nieaktywność zawodowa. Są to kategorie szczególnie ważne z punktu widzenia opisu klientów pomocy społecznej oraz programów adresowanych do nich w ramach tego systemu.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz „pracy na czarno”. Bezrobocie obniża standard życia i rozszerza obraz patologii społecznej. Bezpośrednio wpływa na poziom życia rodzin i prowadzi często do:

- dezintegracji rodziny,
- osłabienia więzi emocjonalnych między członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego,
- utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na własne życie,
- degradacji ekonomicznej i społecznej.

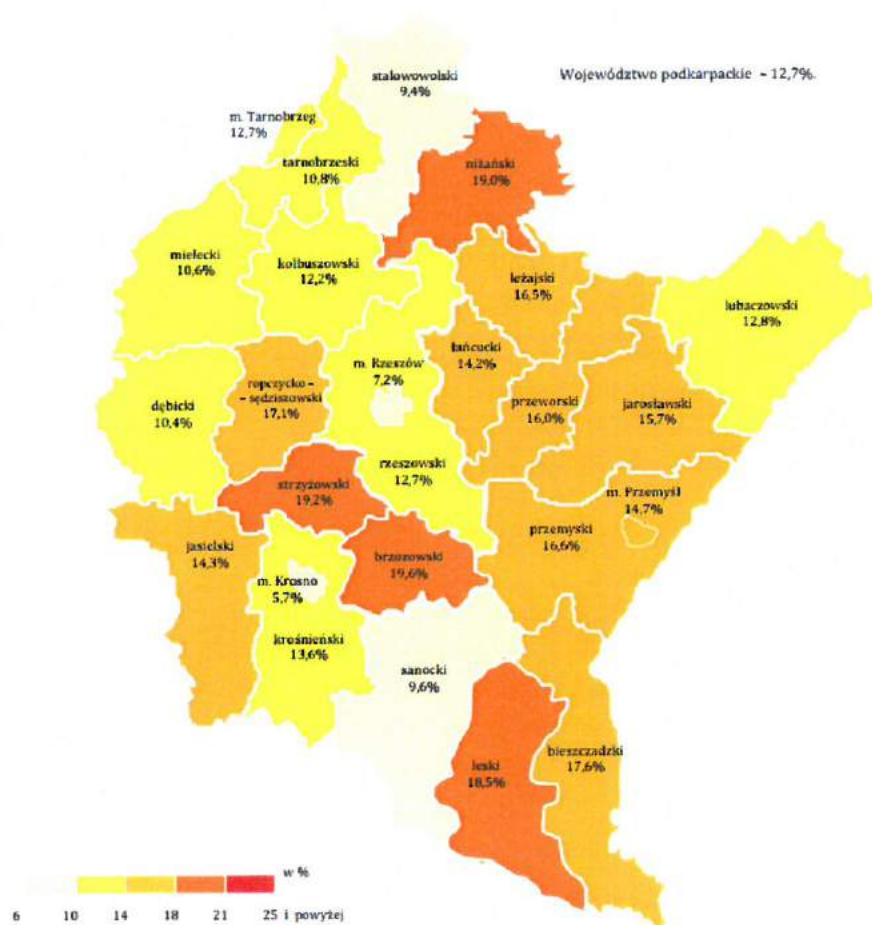


Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Bezrobocie jest dotkliwe nie tylko dla osób pozostających bez pracy, lecz także dla ich rodzin. W funkcjonowaniu rodzin dotkniętych bezrobociem dochodzi do poważnych zakłóceń. Negatywne zmiany mogą dotyczyć wszystkich funkcji rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź małżeńską niesie ze sobą niebezpieczeństwo osłabienia związków uczuciowych i zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstawanie napięć i konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Problem bezrobocia zwłaszcza długotrwałego wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to w głównej mierze rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na aktywne poszukiwanie zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

Na sytuację osób bezrobotnych wpływa zarówno wiek jak i poziom wykształcenia. Na dzień 15 grudnia 2015 roku było zarejestrowanych 477 osób bezrobotnych z terenu gminy.

Wskaźnik stopy bezrobocia na koniec października 2015 roku wynosił dla powiatu leskiego – 18,5% (jeden z wyższych w województwie), dla województwa podkarpackiego – 12,7%, dla kraju 9,6%.



Źródło: dane WUP w Rzeszowie z opracowania: Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego według stanu na koniec października 2015 roku



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Z danych statystycznych wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych na terenie Gminy Olszanica stanowią osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.:

- liczba zarejestrowanych bezrobotnych: 477 osób, w tym 248 kobiet,
- do 25 roku życia: 84, w tym 35 kobiet,
- długotrwale bezrobotni: 292, w tym 158 kobiet,
- powyżej 50 roku życia: 102, w tym 33 kobiety,
- bez kwalifikacji zawodowych: 136,
- bez doświadczenia zawodowego: 113,
- niepełnosprawni: 5
- zarejestrowani bez prawa do zasiłku: 388, w tym 206 kobiet.

Wśród tej grupy – 17,7% stanowią osoby do 25 roku życia; 28,5% osoby bez kwalifikacji zawodowych; 61% osoby długotrwale pozostające bez pracy; blisko 24% stanowią osoby bezrobotne nie posiadające doświadczenia zawodowego, a 21% będące w grupie powyżej 50 roku życia. Ponad 1% stanowią osoby niepełnosprawne, a 81% zarejestrowanych bezrobotnych nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych.

Warto zaznaczyć, że w walce z bezrobociem znaczącą rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy. Oferta działań adresowanych do bezrobotnych jest duża. Obejmuje między innymi: szkolenia, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, jednorazową pomoc na podjęcie działalności gospodarczej.

Działania gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie:

- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców,
- organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.

Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia

W ostatnich latach ważnym elementem w aktywizacji zawodowej i społecznej osób długotrwale pozostających bez pracy stały się projekty systemowe współfinansowane ze środków unijnych, realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013. Dzięki możliwościom korzystania z funduszy unijnych pojawiła się szansa na rozwój pomocy społecznej, zwłaszcza w odniesieniu do osób pozostających bez pracy, którym stwarza się możliwość uczestnictwa w różnych instrumentach aktywnej integracji. Mają one pomóc w przezwyciężeniu barier zawodowych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych w dostępie do zatrudnienia i usług społecznych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy w latach 2008-2015 realizował projekt systemowy „Czas na aktywność w Gminie Olszanica”.

Z różnych form wsparcia w ramach tego projektu skorzystało 78 osób, tyle samo osób otrzymało wsparcie w uzyskaniu nowych umiejętności i kompetencji.

Poza projektami systemowymi Gmina Olszanica realizowała szereg projektów konkursowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej i budżetu państwa związanych z oświatą i rozwojem infrastruktury społecznej.

3.2.3. Niepełnosprawność

Jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata jest niepełnosprawność. Wiąże się to z powszechnością i rozmiarem tego zjawiska. Z niepełnosprawnością wiąże się niejednokrotnie tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zauważa się systematyczny wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Ma to również odzwierciedlenie w liczbie



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi problemami, z jakimi spotykają się w swojej codziennej egzystencji osoby niepełnosprawne to:

- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- pogarszanie się sytuacji ekonomicznej,
- bariery psychologiczne,
- izolacja społeczna.

Rodziny objęte wsparciem z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Rok	Rodziny objęte wsparciem z powodu niepełnosprawności
2010	43
2011	40
2012	49
2013	45
2014	52

Źródło: dane GOPS w Olszanicy

W statystykach Powiatowego Urzędu Pracy figuruje 5 osób niepełnosprawnych posiadających status osoby bezrobotnej.

Formy działań na rzecz osób z niepełnosprawnością

1. Instytucjonalne formy wsparcia osób niepełnosprawnych:

- **dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny – 2 osoby** (Wańkowa, Stefkowa) – Rower rehabilitacyjny, Rotor kończyn dolnych i górnych,
- **dofinansowanie likwidacji barier technicznych – 2 osoby** (Olszanica, Stefkowa) - Łóżka rehabilitacyjne,
- **dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – 13 osób** (Wańkowa, Stefkowa, Rudenka, Uherce Mineralne, Olszanica) – Aparaty słuchowe, Pieluchomajtki, Buty ortopedyczne, Wózek inwalidzki, Aparat do leczenia bezdechu sennego.

2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania.

3. Pomoc ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazuje Powiatowi Leskiemu środki na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy w Lesku.

W ramach rehabilitacji społecznej dofinansowywane są:

- koszty działania warsztatów terapii zajęciowej,
- uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacja barier architektonicznych,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Ze środków przeznaczonych na rehabilitację zawodową finansowane są:

- wydatki na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu,



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- finansowanie kosztów szkolenia osób niepełnosprawnych,
- przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z tworzeniem i wyposażeniem stanowisk pracy oraz zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Formułując kierunki polityki społecznej Gminy Olszanica należy pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań, których celem jest przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych, prowadzących do większej ich aktywności zawodowej i społecznej. Problem osób niepełnosprawnych w gminie jest bliski zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Tym problemem na terenie gminy zajmują się głównie: GOPS, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku. Działania tych podmiotów zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych a także działań integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi podejmuje działania zmierzające do wyrównywania szans i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz umożliwiania im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i wspieraniu ich rodzin. Istotną rolę w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, odgrywają usługi udzielane w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Lesku z/s w Huzelach (WTZ).

Dostępność infrastruktury

Gmina Olszanica, uwzględniając prawa osób niepełnosprawnych, w szczególności poruszających się na wózkach inwalidzkich, w celu udostępnienia administrowanych przez siebie obiektów, likwiduje (w miarę możliwości finansowych) bariery architektoniczne. Liczbowe zestawienie obiektów użyteczności publicznej administrowanych przez Gminę Olszanica oraz ich dostępność dla osób niepełnosprawnych przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 3. Dostępność obiektów użyteczności publicznej, administrowanych przez Gminę Olszanica dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec grudnia 2014 r.)

Wyszczególnienie	Liczba obiektów	Liczba obiektów całkowicie dostępnych dla osób niepełnosprawnych fizycznie	Liczba obiektów wymagających dostosowania całkowitego oraz częściowego
Obiekty oświaty	3	3	0
Obiekty służby zdrowia	2	1	1
Obiekty pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej	-	-	-
Obiekty kultury, sportu i rekreacji	11	7	4
Obiekty Urzędu Gminy	1	1	0
Ogółem	17	12	5

W ramach inwestycji drogowych prowadzonych na terenie Gminy Olszanica systematycznie realizowane są zadania służące likwidowaniu barier urbanistycznych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, głównie dzięki miejscowemu obniżeniu krawężników do poziomu drogi. We wszystkich przebudowywanych i remontowanych chodnikach likwidowane są bariery dla niepełnosprawnych.



3.2.4. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dziecka, której obowiązkiem jest zaspokojenie wszystkich jego potrzeb. Wywiera istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji, systemów wartości.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. W rodzinach dysfunkcyjnych często występują u dzieci problemy w nauce, problemy wychowawcze aż do wkraczania na drogę przestępstwa.

Bezradność osób w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest jednym z ważniejszych problemów dotyczących w głównej mierze rodzin o niskim statusie społecznym i niskiej świadomości wychowawczej, o zaburzonych relacjach małżeńskich. Wśród wielu zewnętrznych czynników zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, na pierwszy plan wysuwają się bezrobocie i ubóstwo. Bezrobocie stanowi główne uwarunkowanie wykluczenia społecznego i zaburza wypełnianie ekonomicznej funkcji rodziny. Rodzice skupiając się na zaspakajaniu najbardziej podstawowych potrzeb, nie są w stanie zaspokoić potrzeb wyższego rzędu, a to z kolei hamuje rozwój jej członków. Długotrwałe pozostawanie bez pracy najczęściej prowadzi do narastania wewnętrznych konfliktów w rodzinie, różnego typu uzależnień, przemocy domowej, pogorszenia stosunków między jej członkami a tym samym jest przyczyną nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność wielu instytucji i podmiotów skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do edukacji, służby zdrowia, wypoczynku.

Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicz wskazują, że liczba rodzin wspomaganych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2014 roku utrzymywała się na podobnym poziomie w porównaniu do roku 2010, aczkolwiek trudno określić jednoznaczną tendencję na przestrzeni badanego okresu. Wynika to w dużej mierze z faktu, że rodziny mogą mieć wiele sprzężonych ze sobą problemów (ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm i inne), upoważniających je do otrzymywania świadczeń określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objęto w 2014 roku 37 rodzin.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Rodziny objęte pomocą społeczną (ogółem)	365	327	314	292	265
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, w tym:	72	61	27	27	37
Rodziny niepełne	32	28	18	19	19
Rodziny wielodzietne	40	33	7	4	3

Źródło: dane GOPS w Olszanicz

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy finansowej, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, a jeśli to konieczne zapewnienia dziecku opiekę i wychowanie poza rodziną poprzez umieszczenie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W Gminie Olszanica funkcjonuje 8 rodzin zastępczych, w których przebywa 11 dzieci, w tym 5 to rodziny spokrewnione, w których przebywa 8 dzieci, a 3 to rodziny niezawodowe, w których jest 3 dzieci.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

W zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała przede wszystkim z Domem Dziecka w Sanoku oraz Sądem Rodzinnym w Lesku i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku.

Dostępność infrastruktury

Na terenie Gminy Olszanica istnieje rozbudowana infrastruktura zapewniająca realizację podstawowych zadań w zakresie szeroko rozumianego wspomagania rodziny, w tym:

- placówki oświatowe,
- jednostka organizacyjna pomocy społecznej,
- jednostka realizująca zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2 przedszkola.

Formy działań na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych:

- udzielenie kompleksowego wsparcia rodziny i jej funkcjach wychowawczych opiekuńczych i socjalnych,
- realizacja programu wsparcia rodziny w Gminie Olszanica,
- realizacja rządowych programów ośłonowych,
- powadzenie kart dużej rodziny,
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom,
- udzielenie pomocy w formie posiłku lub zasiłek celowy na zakup posiłku,
- przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej,
- stworzenie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej,
- edukacja rodziców w pełnieniu ról w rodzinie,
- prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- zapewnienie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla rodziny,
- promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin realizacja programów wspierających rodziny,
- nawiązanie partnerstwa o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodzin,
- stworzenie systemu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej i traumatycznej,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- wspieranie działalności świetlic socjoterapeutycznych,
- wspieranie poprzez pracę asystenta rodziny.

3.2.5. Przemoc w rodzinie

Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, można najogólniej zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Najczęściej przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno-prawnych, zastraszanie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj oboje rodzice. Oboje są sprawcami zaniedbań, jednak z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Analiza danych zgromadzonych w GOPS pozwala stwierdzić, że poziom korzystania z pomocy społecznej przez rodziny dotknięte przemocą jest duży. W latach 2010 – 2014 łącznie 12 rodzin z Gminy Olszanica



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

korzystało z dostępnych form pomocy z powodu przemocy. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również dlatego dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

Formy działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Pomoc ofiarom przemocy ułatwiają działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty”, która jest dokumentem służbowym wypełnianym przez funkcjonariusza policji lub pracownika socjalnego. Ułatwia ona uporządkowaną rejestrację wydarzeń. Pomaga w prowadzeniu działań prewencyjnych wobec rodziny, w której dochodzi do przemocy.

Dokumentacja „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana i stanowi podstawę przy kierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. Uchwałą Rady Gminy Olszanica nr VII/30/2011 z dnia 24 marca 2011 r. został uchwalony Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie w gminie Olszanica na lata 2011-2015. Uchwałą Rady Gminy Olszanica z Nr VII/31/2011 z dnia 24 marca 2011r. powołano Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Olszanica, którego głównym zadaniem jest tworzenie gminnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej przy współpracy różnych osób, instytucji i organizacji. Podejmowane działania w ramach Zespołu służą zwiększeniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej, motywowaniu ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy.

Z danych statystycznych uzyskanych z Rewiru Dzielnicowych w Olszanicz wynika, że w 2014 roku było 47 interwencji domowych, gdzie sporządzono 6 „Niebieskich Kart”. Ofiarami pokrzywdzonymi byli: małoletni do 13 roku życia (2 osoby), małoletni do 14 roku życia (1 osoba), kobiety (12 osób) i mężczyźni (2 osoby). W 2014 roku pracownicy socjalni założyli 7 niebieskich kart.

3.2.6. Uzależnienia

Alkoholizm to zjawisko, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Olszanica w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji rodziny, jest przyczyną przemocy domowej, sprzyja powstawaniu nieformalnych grup społecznych stanowiących zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Olszanica działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierunki działań wyznaczone przez Komisję obejmują w szczególności:

- działania wspierające,
- działania korygujące,
- działania interwencyjne,
- działania motywujące.

Szacunkowa liczba osób uzależnionych i współuzależnionych na terenie gminy objęta wsparciem została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	32	15	43	23	24
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	29	19	69	46	48
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	3	7	10	5	6
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	2	2	7	2	9



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Liczba osób korzystających z różnych form terapii	0	0	2	1	2
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	50	350	350	350	350
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	6	8	9	16	15

Źródło: dane GOPS w Olszanicy

Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które w różnym stopniu niosą pomoc i wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Osoby i rodziny z problemem alkoholowym korzystające ze świadczeń pomocy społecznej:

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	9	9	12	12	8
Liczba osób w rodzinach	18	18	30	30	18

Źródło: dane GOPS w Olszanicy

3.2.7. Narkomania

Skala problemowa na terenie Gminy Olszanica wynikająca z uzależnienia od narkotyków jest trudna do ustalenia. Działania w tym kierunku regulowane są ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii. Problem narkomanii głównie dotyczy dzieci i młodzieży. O problemie tym niechętnie informują pedagodzy czy rodzice osób nieletnich. Aby zmniejszyć problemy narkomanii prowadzone są w szkołach specjalne programy i kampanie społeczne dotyczące szkodliwości używek i środków psychoaktywnych. Ponadto w Gminie realizowany jest Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

3.2.8. Sytuacja osób starszych

W związku z postępującym procesem starzenia się ludności naszego kraju następuje systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Analogiczną sytuację można zaobserwować w gminie. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 17,9% ogółu mieszkańców. Zgodnie z prognozą ludności odsetek osób w tej grupie wzrośnie do 23% w 2035 roku. Zwiększać się też będzie zapotrzebowanie na usługi opieki instytucjonalnej.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku mieszkańców Gminy Olszanica.

Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Olszanica według grup ekonomicznych w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku					
	przed- produkcyjnym	produk- cyjnym	popro- dukcyjnym	nieprodukcyjny m na 100 osób w wieku produkcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	[%]	[%]	[%]			
Gmina Olszanica	18,0	64,1	17,9	56,0	99,1	27,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Z powyższego zestawienia wynika, iż blisko 2/3 mieszkańców Gminy Olszanica to ludność w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata). Nieprzerwanie od roku 2007 liczebność tej grupy rośnie, podobnie jak grupy poprodukcyjnej (od 59/64 lat), spadek w analizowanym okresie odnotowano w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 lat). Jest to spowodowane wydłużeniem życia ludności przy równoczesnym niskim poziomie liczby urodzeń. Prognozy przewidują pogłębianie się tej tendencji. Oznacza to, że liczba osób starszych, emerytów, rencistów z roku na rok zwiększa się.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć: samotność, przewlekłą chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Zmieniająca się



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny. Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe, a jeśli już mieszkają razem z dziećmi, to przede wszystkim ich świadczenia emerytalne stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodzin wielopokoleniowych.

Ludzie starsi objęci systemem pomocy społecznej w Gminie Olszanica korzystają z różnych form wsparcia, w tym między innymi:

- usług opiekuńczych,
- pomocy materialnej,
- pobytu w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo-pielęgnacyjnym.

Starość jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Znamiennej rolę w tym procesie odgrywają instytucje wspierające osoby starsze, rodzina, znajomi i cała społeczność.

W 2014 roku 3 osoby niepełnosprawne przebywało w domach pomocy społecznej, 1 osoba w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zaś 2 osoby objęto pomocą w formie usług opiekuńczych.

Aktywizacja i integracja w środowisku lokalnym osób w wieku poprodukcyjnym powinna być realizowana przez promowanie i wspieranie rozwiązań służących pełniejszej integracji społecznej. Przede wszystkim chodzi o wzmacnianie różnych form samoorganizacji, samodzielności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ważne są także działania wspierające więzi międzypokoleniowe i poczucie odpowiedzialności młodszych pokoleń za osoby starsze z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego.

W pomocy społecznej dąży się do tego, aby działania podejmowane dla tej grupy osób przyczyniały się do większej aktywności, samodzielności i utrzymania kondycji psychofizycznej osób starszych na jak najwyższym poziomie. W większym zakresie wykorzystanie zasobów intelektualnych i twórczych osób starszych do aktywizacji środowiska lokalnego.

3.2.9. Bezdomność

Zjawisko bezdomności w Gminie Olszanica nie jest statystycznie problemem ilościowo istotnym. Obecnie (w 2014 roku) dotyka 3 mieszkańców gminy. Główną jej przyczyną jest alkohol. Jednak jest to problem społeczny, trudny do rozwiązania. Wyróżnić można bezdomnych z „przymusu” i z „wyboru”. Bezdomni z wyboru – to osoby o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić.

Bezdomni z przymusu – to osoby, które ze względów osobistych i ekonomicznych są bezdomne.

Osoba bezdomna nie jest w stanie usamodzielnic się bez właściwego wsparcia ze strony pomocy społecznej. Brak stałego miejsca zameldowania praktycznie pozbawia osobę bezdomną szans na znalezienie zatrudnienia, a tym samym zdobycie środków na samodzielne życie. Obowiązkiem Gminy wynikającym z ustawy o pomocy społecznej jest zapewnienie osobie bezdomnej: schronienia, gorącego posiłku i odzieży dostosowanej do pory roku. Brak bazy lokalowej (schroniska dla bezdomnych, noclegowni) na terenie gminy i powiatu leskiego ujawnia ten problem szczególnie w okresie zimowym. Wówczas osoby bezdomne kierowane są do schronisk i noclegowni na terenie województwa podkarpackiego. Bezdomność najczęściej dotyczy mężczyzn w wieku produkcyjnym. Osoby bezdomne przebywające na terenie gminy, którym udzielono wsparcia prezentuje poniżej zamieszczona tabela.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Bezdomni ogółem, w tym:	3	3	3	2	3
Kobiety	0	0	0	0	0
Mężczyźni	3	3	3	2	3

Źródło: dane GOPS w Olszanicy

3.3. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w gminie

3.3.1. Identyfikacja obszarów problemowych

Do podstawowych sfer aktywności społecznej na obszarze gminy, należą:

- zabezpieczenie materialne;
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi;
- ochrona zdrowia;
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia);
- kultura;
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo;
- kontakty społeczne i aktywność społeczna;

W sferach tych zostały zidentyfikowane następujące potencjalne obszary problemowe:

- zabezpieczenie materialne:
 - poziom dochodów;
 - struktura dochodów;
 - możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów;
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi:
 - długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia;
 - poziom wykształcenia mieszkańców;
 - czas poświęcony rozwojowi fizycznemu;
 - poziom rozwoju fizycznego;
 - czas na rozwój emocjonalny i duchowy;
 - opieka nad dziećmi;
- ochrona zdrowia:
 - przeciętna długość trwania życia;
 - umieralność niemowląt;
 - udział niepełnosprawnych;
 - zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne;
 - dzietność rodzin;
 - dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia;
 - zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych;
 - styl życia.
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia):
 - skala zapotrzebowania na pomoc społeczną;
 - postawy ludzi korzystających z pomocy społecznej;
 - dyskryminacja osób z dysfunkcjami;
 - możliwość samodzielnego zamieszkiwania;
 - wielkość i standard mieszkań;
 - skala ewentualnej bezdomności;
- kultura:
 - poziom biernego uczestnictwa w kulturze;
 - poziom uczestnictwa czynnego w kulturze;
 - dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, bezpieczeństwo:
 - zagrożenia przestępczością;
 - zagrożenia spokoju społecznego;
 - zagrożenia związane z komunikacją;
 - zagrożenia zdarzeniami losowymi;
 - alkoholizm, narkomania;
- kontakty społeczne i aktywność społeczna:
 - stopień integracji społeczności lokalnych;
 - stopień zorganizowania społeczności lokalnych;
 - tolerancyjność;
 - ofiarność;
 - lojalność grupowa;
 - możliwości oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne;
 - możliwości aktywności zawodowej;
 - możliwości innej aktywności pozazawodowej.

3.3.2. Stan i możliwości pomocy społecznej

Rozwiązywanie problemów społecznych to wprowadzenie optymalnych sposobów reagowania w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i minimalizowania ich skutków wśród społeczności Gminy Olszanica.

Partnerzy i współpraca

Rozwiązywaniem problemów społecznych w Gminie Olszanica zajmują się jednostki publiczne, samorządowe, jak i niepubliczne, np. organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, Kościół i organizacje kościelne. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie na terenie Gminy Olszanica, to:

- PCK Ustrzyki Dolne (usługi opiekuńcze i dary),
- PKPS Lesko (dary żywnościowe),
- Ochotnicze Straże Pożarne (8 OSP, w tym 3 zarejestrowane jako stowarzyszenia),
- Koła Gospodyń Wiejskich (8 kół),
- Akcje Katolickie (Parafia Olszanica, Parafia Uherce Mineralne),
- Organizacje pozarządowe (11 stowarzyszeń),
- Kluby sportowe (3 LKS),
- Fundacja.

Podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego są ważnym elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. Dla bieżącej pracy podmiotów prowadzących tę działalność istotne znaczenie ma zarówno wymiana doświadczeń, jak również współpraca z samorządem gminnym. Organizacje pozarządowe w istotny sposób wpływają na jakość życia społeczności lokalnej.

Gmina Olszanica współpracuje z podmiotami i organizacjami pozarządowymi w różnych sferach życia publicznego. Współpraca ta odbywa się na podstawie zawieranych porozumień.

Corocznie przyjmowany jest Program współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Działania organizacji pozarządowych są wspierane finansowo w ramach konkursu ofert między innymi w zakresie:

- rozwijanie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu, w tym w szczególności: organizacja i uczestnictwo w lokalnych, regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych imprezach sportowych, organizacja szkoleń dzieci i młodzieży,



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- organizacja przedsięwzięć dotyczących sportu dla wszystkich, organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych;
- wspieranie przedsięwzięć o charakterze lokalnym, regionalnym oraz międzynarodowym w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym: organizacja imprez kulturalnych oraz ich promocja, wspieranie ruchu artystycznego, upowszechnianie, promocja i popularyzacja lokalnej twórczości i wykonawstwa artystycznego, edukacja kulturalna w zakresie walorów kulturowych gminy,
 - **zadania z zakresu pomocy społecznej:**
 - świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej,
 - pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
 - prowadzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci,
 - **zadania z zakresu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów alkoholowych:**
 - organizacja imprez, kampanii i konkursów profilaktycznych,
 - wspieranie stowarzyszeń ubiegających się o pozyskanie funduszy, ze źródeł zewnętrznych w zakresie:
 - oświaty, wychowania oraz edukacyjnej opieki wychowawczej w tym: wspieranie organizacji wolnego czasu, aktywizacja dzieci i młodzieży, wspieranie wypoczynku letniego i zimowego, wspieranie procesu edukacji dzieci zdolnych,
 - ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz przeciwdziałania patologiom społecznym, wspierania integracji społecznej, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wyrównanie szans życiowych osób niepełnosprawnych, realizacja zadań samorządu gminy, w zakresie przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi.

Współpraca prowadzona jest na podstawie Programu Współpracy Gminy Olszanica z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, prowadzącymi działalność pożytku publicznego na terenie Gminy Olszanica na rok 2016 (Uchwała z dnia 27 listopada 2015 roku Nr XIII/77/2015).

Dzięki podjętej współpracy z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej możliwe jest pełniejsze zaspokajanie występujących potrzeb, organizacja spotkań integracyjnych dla różnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rozwiązywanie problemów społecznych oraz podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu to jedno z ważniejszych zadań gminy. Wszelkie działania temu służące powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu, którym koordynuje jedna instytucja – jednostka administracji samorządowej, a jej równorzędnymi partnerami są organizacje pozarządowe.

Zasoby instytucjonalne

Według stanu zatrudnienia na miesiąc grudzień 2015 roku GOPS w Olszanicy zatrudnia 6 osób (5 osób w wymiarze pełnego etatu, w tym 4 osoby na czas nieokreślony i 1 osoba na czas określony oraz 1 osoba na ½ etatu), w tym:

- Kierownik (1 osoba) – wykształcenie wyższe, specjalizacja organizacja pomocy społecznej (1 etat);
- Pracownicy socjalni (2 osoby) – w tym:



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- 1 osoba (1 etat) wykształcenie wyższe;
- 1 osoba (1 etat) specjalista pracy socjalnej – wykształcenie średnie i specjalizacja;
- Asystent rodziny (1 osoba, 1 etat) - wykształcenie wyższe;
- Pozostali pracownicy (2 osoby), w tym:
 - 1 osoba (1 etat) inspektor ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego – wykształcenie wyższe;
 - 1 osoba (½ etatu) - Główna księgowa - wykształcenie średnie.

Wymóg określony w ustawie o pomocy społecznej mówiący o proporcjonalnym zatrudnieniu minimum 1 pracownika socjalnego przypadającym na 2000 mieszkańców, jak również wymóg zatrudnienia nie mniej niż 3 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy nie jest spełniony.

GOPS mieści się na parterze w budynku Urzędu Gminy w Olszanicy i dysponuje 4 pomieszczeniami. Każde stanowisko pracy wyposażone jest w zestaw komputerowy oraz niezbędny sprzęt biurowy, pracownicy mają także stały dostęp do Internetu.

Środki na realizację zadań statutowych Ośrodka pochodzą z budżetu państwa – na zadania zlecone gminie i z budżetu gminy – na zadania własne.

3.3.3. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych według społeczności lokalnej

Diagnoza i analiza problemów społecznych dotyczyła wyodrębnienia głównych sfer aktywności społecznej, w których mogą pojawiać się problemy, a następnie przeprowadzeniu konsultacji społecznych, które pozwoliły na identyfikację problemów w poszczególnych obszarach.

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone w dniu 3 grudnia 2015 roku z udziałem społeczności lokalnej oraz partnerów społeczno-gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy.

3.3.4. Generowanie problemów

Wszystkie zidentyfikowane w punkcie 3.3.1 sfery aktywności społecznej związane są z istnieniem sytuacji problemowych. Problemy te mają jednak różną wagę i w różnym stopniu są odczuwane przez społeczność lokalną. W celu wyodrębnienia najbardziej problemowych sfer aktywności i konkretnych problemów w nich występujących – z punktu widzenia społeczności lokalnej gminy – zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, warsztaty oraz wywiady bezpośrednie z pracownikami GOPS. Ewaluacja dokonana w trakcie wymienionych wyżej działań ma charakter oceny jakościowej, która może być różnie rozumiana

i definiowana, ale nikt nie kwestionuje faktu, że jej nadrzędnym celem jest uporządkowanie i systematyczne gromadzenie wiedzy. Jest formą praktyki społecznej nastawionej na rozwój potencjału społecznego konkretnych instytucji i organizacji. Wykracza daleko ponad tradycyjnie ustalone standardy badań socjometrycznych. Każdy z uczestników procesu społecznego ocenia rzeczywistość przez pryzmat własnych doświadczeń i sytuacji, w które jest zaangażowany; postrzega przez „filtr” swojej osobowości. Ewaluacja daje niepowtarzalną okazję do pełnego oraz względnie obiektywnego opisu rzeczywistości i stawiania pytań o uwarunkowania rozwoju. Według K. Aspinwall ewaluacja „Jest częścią procesu podejmowania decyzji. Obejmuje wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie informacji o nim w odniesieniu do znanych celów, kryteriów i wartości”.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

W wyniku prowadzonych spotkań zostały wskazane następujące problemy w sferze społecznej:

- zabezpieczenie materialne:
 - wysoki poziom bezrobocia;
 - zatrudnienie części osób w szarej strefie;
 - znacząca ilość rodzin żyjąca na granicy ubóstwa.
- edukacja publiczna i opieka nad dziećmi:
 - problemy z zapewnieniem odpowiedniej opieki dla dzieci z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny (problem eurosierotstwa);
 - bezradność części rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
 - zbyt małe zaangażowanie rodziców w organizację dzieciom wolnego czasu;
 - zbyt mało zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich;
 - wzrastająca liczba przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią;
 - konieczność dożywiania części dzieci;
 - niewystarczające wyposażenie stołówek szkolnych;
 - niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych w szkołach;
 - bezradność części osób w prowadzeniu gospodarstwa domowego;
 - brak oferty edukacyjnej dla dorosłych na terenie gminy;
 - niska aktywność mieszkańców w zakresie korzystania z oferty sportowo – rekreacyjnej;
 - niewystarczająca oferta ogólnodostępnych imprez sportowo – rekreacyjnych dla osób dorosłych;
 - zjawisko wykluczenia cyfrowego u części mieszkańców.
- ochrona zdrowia:
 - brak usług lekarzy specjalistów świadczonych na terenie gminy;
 - brak stomatologa dla dzieci w szkole;
 - brak obiektu opieki paliatywnej na terenie gminy;
 - ograniczona dostępność podstawowej opieki zdrowotnej;
 - długi czas oczekiwania na usługi rehabilitacyjne;
 - wzrost liczby zachorowań na choroby cywilizacyjne (nowotwory, cukrzyca, choroby układu krążenia);
 - niska świadomość w zakresie profilaktyki zdrowotnej i aktywnego (zdrowego) stylu życia.
- pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia):



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- negatywny stereotyp osób korzystających z pomocy społecznej;
 - postawy roszczeniowe części mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;
 - ograniczona dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych na terenie gminy;
 - istniejący problem bezdomności;
 - brak instytucjonalnych form pomocy dla osób starszych w obliczu starzenia się społeczeństwa (np. DPS, Dzienny Dom Seniora, Klub Seniora).
- kultura:
- godziny otwarcia bibliotek nie są w pełni dostosowane do potrzeb użytkowników ze względu na zbyt małą liczbę etatów;
 - niewystarczająca oferta kulturalna;
 - instytucje kultury słabo wyposażone w niezbędny sprzęt;
- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, bezpieczeństwo:
- narastający problem alkoholizmu;
 - obniżający się wiek osób palących papierosy i spożywających alkohol (młodzież i dzieci);
 - pojawiające się sporadyczne przypadki używania narkotyków i dopalaczy;
 - narastające zjawisko przemocy w rodzinie;
 - zagrożenia w ruchu drogowym ze względu na braki w infrastrukturze drogowej;
 - ograniczone poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.
- kontakty społeczne i aktywność społeczna:
- zanik relacji sąsiedzkich,
 - brak wolontariatu – zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie (starszych, samotnych itp.),
 - niska aktywność społeczna dużej części mieszkańców.

3.3.5. Ustalenie priorytetów

W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych oraz bezpośrednich wywiadów z pracownikami Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy wyznaczone problemy zostały uszeregowane hierarchicznie, jako problemy wysokopriorytetowe, średniopriorytetowe i niskopriorytetowe.

Uszeregowanie problemów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Hierarchizacja problemów

Problemy wysokopriorytetowe
- wysoki poziom bezrobocia; - zatrudnienie części osób w szarej strefie; - znacząca ilość rodzin żyjąca na granicy ubóstwa; - problemy z zapewnieniem odpowiedniej opieki dla dzieci z rodzin, w których rodzic lub rodzice



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny (problem eurosierotwa); - bezradność części rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych; - zbyt małe zaangażowanie rodziców w organizację dzieciom wolnego czasu; - postawy roszczeniowe części mieszkańców korzystających z pomocy społecznej; - ograniczona dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych na terenie gminy; - istniejący problem bezdomności; - brak instytucjonalnych form pomocy dla osób starszych w obliczu starzenia się społeczeństwa (np. DPS, Dzienny Dom Seniora, Klub Seniora); - zbyt mało zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich; - wzrastająca liczba przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią; - konieczność dożywiania części dzieci; - niewystarczające wyposażenie stołówek szkolnych; - bezradność części osób w prowadzeniu gospodarstwa domowego; - brak stomatologa dla dzieci w szkole; - brak obiektu opieki paliatywnej na terenie gminy; - ograniczona dostępność podstawowej opieki zdrowotnej; - długi czas oczekiwania na usługi rehabilitacyjne; - wzrost liczby zachorowań na choroby cywilizacyjne (nowotwory, cukrzyca, choroby układu krążenia); - niska świadomość w zakresie profilaktyki zdrowotnej i aktywnego (zdrowego) stylu życia; - narastający problem alkoholizmu; - obniżający się wiek osób palących papierosy i spożywających alkohol (młodzież i dzieci); - pojawiające się sporadyczne przypadki używania narkotyków i dopalaczy; - narastające zjawisko przemocy w rodzinie; - ograniczone poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.
Problemy średniopriorytetowe i niskopriorytetowe
- negatywny stereotyp osób korzystających z pomocy społecznej; - niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych w szkołach; - brak oferty edukacyjnej dla dorosłych na terenie gminy; - zagrożenia w ruchu drogowym ze względu na braki w infrastrukturze drogowej; - niska aktywność mieszkańców w zakresie korzystania z oferty sportowo – rekreacyjnej; - niewystarczająca oferta ogólnodostępnych imprez sportowo – rekreacyjnych dla osób dorosłych; - zjawisko wykluczenia cyfrowego u części mieszkańców; - brak usług lekarzy specjalistów świadczonych na terenie gminy; - godziny otwarcia bibliotek nie są w pełni dostosowane do potrzeb użytkowników ze względu na



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

zbyt małą liczbę etatów;

- niewystarczająca oferta kulturalna;
- instytucje kultury słabo wyposażone w niezbędny sprzęt;
- zanik relacji sąsiedzkich;
- brak wolontariatu – zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie (starszych, samotnych itp.);
- niska aktywność społeczna dużej części mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

3.3.6. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Zabezpieczenie materialne	
+ tworzenie miejsc pracy w ramach prac interwencyjnych; + dobrze zdiagnozowane niektóre obszary problemowe, np.: bezrobocie; + realizacja projektów w zakresie aktywizacji zawodowej; + opieka nad rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej; + wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa; + realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017; + istniejące tradycje rolnicze i rzemieślnicze; + walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki; relatywnie duża liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób, w stosunku do średniej krajowej i wojewódzkiej;	- zbyt mała liczba miejsc pracy na terenie gminy; - duża liczba rodzin utrzymująca się z niezarobkowych źródeł dochodów; - wyuczona bezradność u części osób długotrwale bezrobotnych; - brak kreatywności, mała przedsiębiorczość mieszkańców; - niski poziom zarobków; - utrudniony dojazd do miejsc pracy poza terenem gminy (komunikacja publiczna), - brak lokalnego rynku zbytu dla przetwórstwa rolnego; - niska jakość szkoleń z zakresu przedsiębiorczości – zbyt teoretyczne; - trudność w przystosowaniu się do lokalnych realów rynku pracy (poziom wynagrodzeń) wśród osób powracających z zagranicy; - duża liczba małych, niskotowarowych gospodarstw rolnych; - zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych zajmujących się działalnością produkcyjną/wytwórczą.
Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi	
+ prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży; + dostępna oferta zajęć pozalekcyjnych; + dobry stan infrastruktury oświatowej; + prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży; + realizacja programów dożywiania dzieci w szkołach;	- duża liczba dzieci z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny; - złe nawyki spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież; - brak instruktorów w świetlicach wiejskich;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

+ dodatni przyrost naturalny; + funkcjonujące dwa przedszkola; +	– niewykorzystana infrastruktura świetlic wiejskich; – słaba wiedza i umiejętności korzystania ze sprzętu i technologii informatycznych zwłaszcza wśród osób starszych; – słabo rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
Ochrona zdrowia	
+ Funkcjonujący ośrodek zdrowia w Olszanicy;	– wyeksploatowany budynek Gminnego Ośrodka Zdrowia; – zanieczyszczanie wód powierzchniowych ściekami komunalnymi; – bardzo słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej; – wypalanie węgla drzewnego „wędrujące retorty”; – niewłaściwie stosowane nawozy sztuczne i środki ochrony roślin.
Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia)	
+ rezerwy terenów pod budownictwo mieszkaniowe; + współpraca GOPS w Olszanicy z jednostkami publicznymi, samorządowymi, oraz niepublicznymi (np. organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, Kościoły i organizacje kościelne); + aktywność władz samorządowych gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych; + istniejący w środowisku gminy potencjał ludzki i organizacyjny; + dobre kwalifikacje zawodowe osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się problemami społecznymi; + oświadczenie i aktywność podmiotów w zakresie pozyskiwania środków oraz umiejętność realizacji programów pomocowych.	– Częste przypadki nadużywania pomocy społecznej; – brak mieszkań socjalnych, zastępczych, chronionych; – przypadki „dziedziczenia biedy”; – bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej; – ujemne saldo migracji; – starzejące się społeczeństwo; – brak obiektów pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej (brak Dziennego Domu Seniora; brak Klubu Seniora; brak Domu Pomocy Społecznej na terenie gminy); – brak mieszkań socjalnych, chronionych.
Kultura	
+ odbywające się cykliczne imprezy kulturalne; + biblioteki i czytelnie działające w poszczególnych miejscowościach; + działające liczne zespoły muzyczne, grupy śpiewacze, kapele ludowe posiadające długoletnie tradycje; + działające kluby sportowe.	– zbyt mała liczba etatów w instytucjach kultury; – zbyt mało animatorów/instruktorów kultury.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

+	
Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo	
+ realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; + realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałaniu Narkomanii; + realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie; + niski poziom przestępczości; + współpraca władz Gminy i pracowników GOPS z Policją; + prowadzenie profilaktyki prewencyjnej na terenie placówek oświatowych; + funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; + zapewnienie środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych; + wzrost identyfikacji i wykrywalności przestępczości, w tym przemocy w rodzinie.	- zbyt mała liczba etatów w Policji; - sporadyczne przypadki ukrywania przez rodziców problemów dzieci z używkami; - braki w wyposażeniu infrastruktury drogowej - chodniki, oświetlenie, urządzenia bezpieczeństwa; - brak chodników na długich odcinkach dróg m.in. droga krajowa; - zbyt mało oświetlonych odcinków dróg w terenach zabudowanych; - braki w wyposażeniu w urządzenia bezpieczeństwa.
Kontakty społeczne i aktywność społeczna	
+ funkcjonujące zorganizowane formalne i nieformalne grupy mieszkańców działających na rzecz własnych środowisk (np. KGW, OSP); + realizacja Programu współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; + poczucie solidarności mieszkańców gminy w sytuacjach zagrożeń.	- słaba współpraca między stowarzyszeniami; - ograniczone możliwości pozyskiwania środków dotacyjnych przez organizacje pozarządowe (ograniczenia finansowe).
SZANSE	ZAGROŻENIA
Zabezpieczenie materialne	
+ dostępność społecznych projektów i programów krajowych i regionalnych (w szczególności w zakresie wspierania rynku pracy i wykluczenia społecznego); + wspieranie działań i różnorodne inwestowanie w rozwój zasobów ludzkich oraz wzrost efektywności zatrudnieniowej po zrealizowanych formach wsparcia; + wsparcie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programów; + pełniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie potencjału kadry	- rozwarstwienie społeczeństwa pod względem sytuacji dochodowej, stygmatyzacja i infantylizacja środowisk ludzi ubogich; - rosnące koszty utrzymania; - szara strefa, - bardzo mała liczba zakładów pracy na terenie gminy, - wysokie koszty pracy, - wysokie podatki, - brak wydzielonych stref ekonomicznych



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

instytucji i organizacji pozarządowych w udzielaniu wsparcia osobom potrzebującym pomocy i wsparcia; + rosnąca świadomość społeczna problemów społecznych i możliwości ich rozwiązywania.	na terenie powiatu zwiększanie się obciążenia demograficznego; - brak dostatecznego zabezpieczenia środków finansowych na realizację zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych; - niskie dochody ludności i wzrastająca liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; - brak wystarczającej skuteczności działań zmierzających do włączenia osób z problemem w życie społeczne i zawodowe; - emigracja ludzi młodych i wykształconych do większych ośrodków lub za granicę; - duże koszty zatrudnienia m.in. obciążenia fiskalne pracodawcy wynikające z przepisów o zatrudnieniu pracowników i w związku z tym wzrost szarej strefy na rynku pracy; - utrzymujące się bezrobocie w kraju i na lokalnym rynku pracy; - trudna sytuacja ekonomiczna rodzin.
Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi	
+ duże możliwości rozwoju edukacyjnego dla osób szczególnie uzdolnionych (stypendia, programy rozwoju); + edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych; + rozwój szkolnictwa wyższego; + szkolenia pracowników pomocy społecznej; + rozwój szkolnictwa zawodowego.	- duża odległość do szkół wyższych; - niezgodność profili kształcenia zawodowego z istniejącymi potrzebami rynku pracy; - atrakcyjniejsza oferta edukacyjna dużych aglomeracji połączona z ofertą pracy; - likwidacja kierunków kształcenia w zawodach niszowych z uwagi na nieopłacalność ekonomiczną procesu edukacji; - niedostateczne wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców; - występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, bezrobocie, przemoc w rodzinie; - rozpad rodzin.
Ochrona zdrowia	
+ wdrażanie nowoczesnych strategii pomocowych i podniesienie poziomu świadomości społecznej, w tym w zakresie potrzeby profilaktyki i zdrowego stylu życia; + promocja zdrowego stylu życia w mediach; + dostępne środki finansowe w ramach	- narastające zubożenie społeczeństwa; - brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.



**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie
Olszanica na lata 2016-2025**

programów Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; + nieduża odległość do Szpitala w Lesku.	
Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia)	
+ dobrze działające instytucje pomocowe na terenie powiatu; + istnienie regulacji prawnych zapewniających ochronę dóbr osobom objętym lub narażonym na wykluczenie społeczne; + korzyści wynikające z integracji europejskiej; + rosnąca świadomość społeczna problemów społecznych i możliwości ich rozwiązywania; + stałe szkolenie, doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej; + dostępność kredytów mieszkaniowych; + pomoc państwa w zakresie dożywiania.	- niskie kryterium dochodowe dopuszczające do świadczenia pomocy społecznej; - pogłębianie się zjawiska dziedziczenia biedy; - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów życiowych; - długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej; - ograniczona dostępność korzystania z opieki w Domach Pomocy Społecznej ze względu na wysokie koszty utrzymania osób; - brak całościowych i spójnych rozwiązań integrujących działania gminy i powiatu w sferze polityki społecznej; - słabo rozwinięte postawy społeczeństwa obywatelskiego; - szerzenie się postawy konsumpcyjnej; - zgubienie pewnej części społeczeństwa w okresie intensywnych przemian społeczno-gospodarczych.
Kultura	
+ aktywna młodzież; + możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie działań w zakresie kultury; + społeczna odpowiedzialność biznesu za kulturę (sponsorzy).	- nakierowanie oferty kulturalnej przede wszystkim na turystów, a niedostrzeganie potrzeb kulturowych mieszkańców; - wykorzystywanie kultury i wielkich wydarzeń kulturalnych, jako narzędzia politycznego.
Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomani, bezpieczeństwo	
+ efektywność i skuteczność działań na rzecz osób uzależnionych.	- duży dostęp do substancji psychoaktywnych oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień; - negatywny wpływ przemian społeczno-gospodarczych na kondycję zdrowia psychicznego społeczeństwa; - niewystarczająca ilość środków przeznaczonych na realizację programów promocji i profilaktyki.
Kontakty społeczne i aktywność społeczna	
+ obsługa prawna organizacji pozarządowych; + opracowanie systemu wzajemnej komunikacji i współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami	- słabo rozwinięte postawy społeczeństwa obywatelskiego; - zanik aktywności społecznej.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

pozarządowymi; + tworzenie partnerstw publiczno- prywatnych.	
--	--

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- **Mocne strony** (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- **Słabe strony** (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.
- **Szanse** (zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.
- **Zagrożenia** (zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.



4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

4.1. Założenia do Strategii

Przepisy ustawy o pomocy społecznej formułują zakres przedmiotowy zawartości dokumentu strategii, który zgodnie z art. 16b powinien zawierać w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto ustawa nakłada na gminy i powiat obowiązek ujęcia w Strategii programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.) wskazuje, iż jednym z zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy jest opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025 zakłada zachowanie spójności tego dokumentu z przyjętymi w Unii Europejskiej standardami. Standardy obowiązujące w Unii to przede wszystkim:

- zwiększony nacisk na wzrost znaczenia współpracy samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego (w oparciu o zasadę pomocniczości),
- dowartościowanie wolontariatu,
- podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego,
- wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych,
- dążenie do zrównoważonego rozwoju społecznego,
- działania aktywizujące całe społeczności lokalne,
- ograniczenie redystrybucyjnej funkcji programów socjalnych.

Na szczeblu krajowym polityka społeczna i integracyjna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Dla Gminy Olszanica pomoc społeczna stanowi jeden z istotnych elementów przezwyciężenia problemów społecznych i integracji lokalnych społeczności i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zasoby infrastruktury społecznej nie pozwalają na realizację wszystkich form pomocy społecznej. Ważnym celem w tym przypadku jest dalsza rozbudowa infrastruktury w zakresie poszerzenia oferty tych usług i podniesienia ich jakości.

Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania w ramach polityki społecznej decyzji strategicznych poprzez prowadzenie monitoringu zjawisk i problemów społecznych.

Skuteczna realizacja polityki społecznej w Gminie Olszanica musi być wspierana przez spójne



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

i efektywne akcje promocyjne dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, których celem jest m.in. wzrost świadomości społecznej.

W odniesieniu do realizowanej Strategii przyjęto następujące założenia:

- ✓ Realizacja Strategii ma służyć mieszkańcom gminy oraz instytucjom i organizacjom funkcjonującym na jej terenie.
- ✓ Decyzję o przyjęciu Strategii oraz decyzje dotyczące realizacji jej założeń podejmuje Rada Gminy.
- ✓ Strategia została opracowana przy współudziale reprezentantów społeczności gminy, co wpływa na wartość dokumentu. W pracy nad Strategią wykorzystana została wiedza ludzi najlepiej znających problemy i potrzeby społeczności lokalnej.
- ✓ Okres planowania: od 2016 roku do 2025 roku.
- ✓ Przyjmuje się, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy będzie zgodna z wyzwaniami strategicznymi polityki rozwoju regionalnego województwa zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do 2020 roku oraz programami operacyjnymi umożliwiającymi korzystanie ze środków publicznych.

4.2. Misja

Misja to najogólniejszy cel podmiotu strategii (najczęściej jednozdaniowy) stanowiący opis wizji przyszłości gminy z jej głównymi polami aktywności w przyszłości w zakresie pomocy społecznej. Misję określono w perspektywie do roku 2020.

Ze względu na swój charakter i funkcje, jakie spełnia misja, jej zasięg czasowy może wybiegać poza perspektywę przyjętą w strategii, podkreślając w ten sposób nadrzędne wartości (zasady), jakimi gmina będzie się kierować, nawet w dalekiej przyszłości, podejmując działania na rzecz realizacji swojej wizji rozwoju.

Misja do roku 2020

„Jesteśmy gminą położoną w południowo-wschodniej części Polski, na Przedgórzu Bieszczadzkim, o charakterze turystyczno-rolniczym, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i bazą turystyczną, gdzie pracowici i zasobni mieszkańcy, wrażliwi na problemy społeczne są gotowi nieść pomoc osobom będącym w potrzebie”

Misja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olszanicy do roku 2025

Skutecznie działamy na rzecz szeroko pojętej integracji mieszkańców Gminy Olszanica ograniczając marginalizację społeczną oferując coraz szerszą gamę usług pomocy i wsparcia we współpracy z przedstawicielami trzech sektorów (publicznego, prywatnego i pozarządowego).



4.3. Określenie celów strategicznych i szczegółowych

Cel jest definiowany jako stan, który chcemy osiągnąć w przyszłości.

Cele strategiczne związane są z określaniem tego jaką gminą/społecznością chcemy być, co się powinno robić lub czego nie powinno się robić w gminie. Cele strategiczne związane są

z decyzjami dotyczącymi alokacji zasobów i potencjałów gminy.

Cele strategiczne wyznaczają zasadniczy kierunek rozwoju gminy jako całości, są konkretyzacją misji rozwoju gminy. Są one sformułowane ogólnie jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane funkcje (potrzeby), które winny zostać zrealizowane (zaspokojone) w określonym horyzoncie czasu. **Pomimo swej ogólności cele strategiczne są związane z konkretną rzeczywistością – zostały sformułowane na podstawie diagnozy sytuacji w gminie – problemów i potrzeb oraz związane są z prognozą zmian w przyszłości.**

Należy je traktować w kategoriach celów - procesów rozwojowych, służących lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb społecznych mieszkańców i gospodarki oraz przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności i rangi gminy w regionie.

Gmina jest systemem dynamicznym, stale rozwijającym się, w którym dokonują się wielorakie przekształcenia. Dlatego bardziej adekwatnym jest dynamiczny model wyobrażania przyszłości gminy, w którym podstawę stanowi misja rozwoju oraz cele strategiczne, czyli cele - procesy rozwoju.

Realizacja zapisów misji i celów strategicznych nie jest aktem jednorazowym, lecz długotrwałym procesem stałego wzrostu jakości życia ludności oraz atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Wynika z nich, że intencją władz samorządowych jest dążenie do tego, aby gmina stała się w gminą wielofunkcyjną, przedsiębiorczą, nowoczesną i zamożną, przy zachowaniu walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz kulturowego, a więc taką, w której występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych jest zminimalizowane.

Cele strategiczne wykraczające poza statutowe cele i zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej będą realizowane przez inne podmioty posiadające odpowiednie kompetencje jak np. Powiatowy Urząd Pracy w Lesku.

Cel strategiczny - główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie

Głównym Celem strategicznym przyjętym w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica jest:

***„Sprawny gminny system pomocy społecznej
zapewniający zadowalający poziom zaspokojenia
niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców”***

Cele szczegółowe zostały określone w poszczególnych sferach aktywności społecznej, dla których były definiowane problemy.

Cele szczegółowe w zakresie zabezpieczenia materialnego:

- ✓ ograniczenia bezrobocia;
- ✓ ograniczone zjawisko ubóstwa.



Cele szczegółowe w zakresie edukacji publicznej i opieki nad dziećmi

- ✓ zapewniona opieka dla dzieci z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny;
- ✓ zapewnione wsparcie dla rodziców bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- ✓ zwiększona oferta zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich;
- ✓ zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych w szkołach;
- ✓ zahamowanie wzrostu liczby przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią;
- ✓ zapewniona dostępność dożywiania dzieci w szkołach;
- ✓ poprawa wyposażenia stołówek szkolnych;
- ✓ zapewnione wsparcie dla osób nieradzących sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego;
- ✓ stworzona atrakcyjna oferta edukacyjna dla dorosłych na terenie gminy;
- ✓ zwiększona liczba imprez sportowo-rekreacyjnych i liczba osób korzystających z tej oferty;
- ✓ ograniczone zjawisko wykluczenia cyfrowego.

Cele szczegółowe w zakresie ochrony zdrowia

- ✓ poprawa dostępności specjalistycznych usług medycznych;
- ✓ stworzone na terenie gminy warunki do objęcia osób nieuleczalnie chorych opieką paliatywną;
- ✓ poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych;
- ✓ wysoka świadomość mieszkańców w zakresie wykonywania badań profilaktycznych oraz prowadzenia zdrowego/aktywnego stylu życia.

Cele szczegółowe w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz jakości zamieszkiwania

- ✓ wzmocnienie merytoryczne kadr pomocy społecznej;
- ✓ poprawa stanu zasobów technicznych (baza lokalowa, wyposażenie) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- ✓ wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych;
- ✓ zwiększenie aktywności zawodowej osób systematycznie korzystających z pomocy społecznej;
- ✓ zwiększona dostępność usług opiekuńczych;
- ✓ zapewniona opieka dzienna dla osób starszych;
- ✓ zapewniona opieka całodobowa dla osób starszych;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

- ✓ zabezpieczone potrzeby w zakresie dostępności mieszkań socjalnych i chronionych;
- ✓ poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych na terenie gminy.

Cele szczegółowe w zakresie kultury

- ✓ zwiększenie liczby osób korzystających z bibliotek;
- ✓ dostępna atrakcyjna oferta kulturalna;
- ✓ zasoby kadrowe w instytucjach kultury dostosowane do potrzeb korzystających z oferty tych instytucji;
- ✓ poprawa wyposażenia lokalnych instytucji kultury.

Cele szczegółowe w zakresie bezpieczeństwa, rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii

- ✓ ograniczenie zjawiska alkoholizmu;
- ✓ ograniczenie zjawiska spożywania alkoholu i palenia tytoniu przez nieletnich;
- ✓ ograniczenie zjawiska używania narkotyków i dopalaczy;
- ✓ zapewniona pomoc ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Cele szczegółowe w zakresie kontaktów społecznych i aktywności społecznej

- ✓ poprawa relacji sąsiedzkich – reintegracja mieszkańców,
- ✓ aktywny lokalny wolontariat - zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie;
- ✓ zwiększona aktywność społeczna mieszkańców.

4.4. Określenie wskaźników realizacji celów szczegółowych

W trakcie realizacji strategii bardzo ważny jest monitoring, czyli proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji nt. wdrażanych działań operacyjnych w ramach strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji działań operacyjnych strategii z przyjętymi założeniami i celami. Ważnym instrumentem monitoringu są obiektywnie weryfikowalne wskaźniki, które opisują cele działań operacyjnych w operacyjnie mierzalnych kategoriach i zapewniają podstawy dla mierzenia wydajności. Specyfikacja tych wskaźników umożliwia sprawdzenie wykonalności celów oraz formuje bazę dla systemu monitorowania projektu, programu czy strategii.

Wśród najważniejszych funkcji wskaźników należy wymienić to, że:

- Wskaźniki pomagają ustalać wartości docelowe dla projektu, programu, strategii oraz określać, w jakim zakresie w ramach strategii, programu lub projektu realizowane są założone wyniki.
- Są środkiem ilustrującym w wymierny sposób, co właściwie zostało zrobione w stosunku do działań planowanych pod kątem ilościowym, jakościowym oraz



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

terminowości. Umożliwiają obiektywną weryfikację czy cele zostały osiągnięte i w jakim stopniu.

- Wskaźniki są konieczne do kontroli postępu w realizacji oraz prawidłowości realizacji zadań.

Wskaźniki zostały określone dla poszczególnych celów szczegółowych we wszystkich sferach aktywności społecznej, dla których były definiowane problemy. Wskaźniki zdefiniowano na poziomie produktów i rezultatów.

Cel strategiczny: Sprawny gminny system pomocy społecznej zapewniający zadowalający poziom zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców	
Cele szczegółowe	Proponowane wskaźniki realizacji celów
Zabezpieczenie materialne	
1. Ograniczenia bezrobocia	– Liczba osób bezrobotnych
2. Ograniczone zjawisko ubóstwa	– Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa
Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi	
3. Zapewniona opieka nad dziećmi z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny	– Liczba dzieci objętych opieką
4. Zapewnione wsparcie dla rodziców bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	– Liczba rodzin objętych wsparciem
5. Zwiększona oferta zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich	– Liczba ofert zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich – Liczba uczestników zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich
6. Zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych w szkołach	– Liczba ofert zajęć pozalekcyjnych w szkołach – Liczba uczestników zajęć pozalekcyjnych w szkołach
7. Zahamowanie wzrostu liczby przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią	– Odsetek uczniów potwierdzających fakt picia alkoholu i palenia papierosów (badanie ankietowe)
8. Zapewniona dostępność dożywiania dzieci w szkołach	– Liczba dzieci objętych programem dożywiania w szkołach
9. Poprawa wyposażenia stołówek szkolnych	– Liczba doposażonych stołówek
10. Zapewnione wsparcie dla osób nieradzących sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego	– Liczba osób nieradzących sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego objętych wsparciem
11. Stworzona atrakcyjna oferta edukacyjna dla dorosłych na terenie gminy	– Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych dla dorosłych – Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych
12. Zwiększona liczba imprez sportowo-rekreacyjnych i liczba osób korzystających z tej oferty	– Liczba zorganizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych – Liczba osób korzystających z oferty imprez sportowo-rekreacyjnych
13. Ograniczone zjawisko wykluczenia cyfrowego	– Liczba osób objętych wsparciem – Liczba zorganizowanych szkoleń – Liczba uczestników szkoleń
Ochrona zdrowia	
14. Poprawa dostępności	– Liczba lekarzy specjalistów świadczących usługi na terenie gminy



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

specjalistycznych usług medycznych	– Liczba pacjentów korzystających z usług lekarzy specjalistów na terenie gminy
15. Stworzone na terenie gminy warunki do objęcia osób nieuleczalnie chorych opieką paliatywną	– Liczba uruchomionych obiektów – Liczba osób objętych opieką
16. Poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych	– Liczba ośrodków zdrowia – Liczba lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pracujących na terenie gminy – Liczba gabinetów rehabilitacyjnych na terenie gminy – Liczba osób, które skorzystały z usług rehabilitacyjnych na terenie gminy
17. Wysoka świadomość mieszkańców w zakresie wykonywania badań profilaktycznych oraz prowadzenia zdrowego/aktywnego stylu życia	– Liczba zorganizowanych programów badań profilaktycznych – Liczba osób uczestnicząca w programach badań profilaktycznych – Liczba osób korzystających z oferty imprez sportowo-rekreacyjnych
Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania	
18. Wzmocnienie merytoryczne kadr pomocy społecznej	– Liczba pracowników objęta wsparciem merytorycznym
19. Poprawa stanu zasobów technicznych (baza lokalowa, wyposażenie) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	– Liczba zrealizowanych inwestycji – Liczba zakupionych elementów wyposażenia
20. Wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych	– Liczba osób objętych pomocą
21. Zwiększenie aktywności zawodowej osób systematycznie korzystających z pomocy społecznej	– Liczba osób, które podjęły pracę
22. Zwiększona dostępność usług opiekuńczych	– Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
23. Zapewniona opieka dzienna dla osób starszych	– Liczba osób starszych objętych opieką dzienną
24. Zapewniona opieka całodobowa dla osób starszych	– Liczba osób starszych objętych opieką całodobową
25. Zabezpieczone potrzeby w zakresie dostępności mieszkań socjalnych i chronionych	– Liczba mieszkań socjalnych i chronionych w zasobie komunalnym
26. Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych na terenie gminy	– Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
Kultura	
27. Zwiększenie liczby osób korzystających z bibliotek	– Liczba osób korzystających z bibliotek
28. Dostępna atrakcyjna oferta kulturalna	– Liczba imprez kulturalnych – Liczba zajęć w ofercie kulturalnej
29. Zasoby kadrowe w instytucjach kultury	– Liczba etatów w instytucjach kultury



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

dostosowane do potrzeb korzystających z oferty tych instytucji	
30. Poprawa wyposażenia lokalnych instytucji kultury	– Liczba zakupionych elementów wyposażenia
Bezpieczeństwo, rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii	
31. Ograniczenie zjawiska alkoholizmu	– Liczba osób uzależnionych od alkoholu
32. Ograniczenie zjawiska spożywania alkoholu i palenia tytoniu przez nieletnich	– Odsetek uczniów potwierdzających fakt picia alkoholu i palenia papierosów (badanie ankietowe)
33. Ograniczenie zjawiska używania narkotyków i dopalaczy	– Liczba przypadków używania narkotyków i dopalaczy
34. Zapewniona pomoc ofiarom przemocy w rodzinie	– Liczba rodzin/osób objętych pomocą
35. Poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	– Odsetek mieszkańców potwierdzających poprawę w kwestii poczucia bezpieczeństwa (badanie ankietowe)
Kontakty społeczne i aktywności społeczne	
36. Poprawa relacji sąsiedzkich – reintegracja mieszkańców	– Liczba imprez integrujących mieszkańców – Liczba osób uczestniczących w imprezach integrujących mieszkańców
37. Aktywny lokalny wolontariat - zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie	– Liczba osób zaangażowanych w wolontariat
38. Zwiększona aktywność społeczna mieszkańców	– Liczba organizacji pozarządowych – Liczba członków organizacji pozarządowych – Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach organizowanych przez organizacje pozarządowe

4.5. Ustalenie priorytetów

Cele szczegółowe realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olszanica zostały uszeregowane hierarchicznie jako cele wysokopriorytetowe, średniopriorytetowe i niskopriorytetowe. Uszeregowanie celów zostało przyporządkowane hierarchizacji zidentyfikowanych problemów. Uszeregowanie celów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Hierarchizacja celów szczegółowych

Cele wysokopriorytetowe
✓ wzmocnienie merytoryczne kadr pomocy społecznej;
✓ poprawa stanu zasobów technicznych (baza lokalowa, wyposażenie) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
✓ wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych;
✓ ograniczenia bezrobocia;
✓ zwiększenie aktywności zawodowej osób systematycznie korzystających z pomocy społecznej;
✓ ograniczone zjawisko ubóstwa;
✓ zwiększona dostępność usług opiekuńczych;
✓ zapewniona opieka dzienna dla osób starszych;
✓ zapewniona opieka całodobowa dla osób starszych;
✓ zabezpieczone potrzeby w zakresie dostępności mieszkań socjalnych i chronionych;
✓ poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

starszych na terenie gminy;

- ✓ zapewniona opieka dla dzieci z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny;
- ✓ zapewnione wsparcie dla rodziców bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- ✓ zwiększona oferta zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich;
- ✓ zahamowanie wzrostu liczby przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią;
- ✓ zapewniona dostępność dożywiania dzieci w szkołach;
- ✓ poprawa wyposażenia stołówek szkolnych;
- ✓ zapewnione wsparcie dla osób nieradzących sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego;
- ✓ stworzone na terenie gminy warunki do objęcia osób nieuleczalnie chorych opieką paliatywną;
- ✓ poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych;
- ✓ wysoka świadomość mieszkańców w zakresie wykonywania badań profilaktycznych oraz prowadzenia zdrowego/aktywnego stylu życia;
- ✓ ograniczenie zjawiska alkoholizmu;
- ✓ ograniczenie zjawiska spożywania alkoholu i palenia tytoniu przez nieletnich;
- ✓ ograniczenie zjawiska używania narkotyków i dopalaczy;
- ✓ zapewniona pomoc ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców; aktywny lokalny wolontariat - zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie.

Cele średnio i niskopriorytetowe

- ✓ zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych w szkołach;
- ✓ stworzona atrakcyjna oferta edukacyjna dla dorosłych na terenie gminy;
- ✓ zwiększona liczba imprez sportowo-rekreacyjnych i liczba osób korzystających z tej oferty;
- ✓ ograniczone zjawisko wykluczenia cyfrowego.
- ✓ poprawa dostępności specjalistycznych usług medycznych;
- ✓ zwiększenie liczby osób korzystających z bibliotek;
- ✓ dostępna atrakcyjna oferta kulturalna;
- ✓ zasoby kadrowe w instytucjach kultury dostosowane do potrzeb korzystających z oferty tych instytucji;
- ✓ poprawa wyposażenia lokalnych instytucji kultury.
- ✓ poprawa relacji sąsiedzkich – reintegracja mieszkańców,
- ✓ zwiększona aktywność społeczna mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

4.6. Strategie działania do celów szczegółowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja celów jest możliwa poprzez strategie działania. Strategie działania to względnie trwałe sposoby działania związane z realizacją celów strategicznych i określane są na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. Innymi słowy, strategie działania



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

określają, co robić, aby osiągnąć założone wcześniej cele. Są związane z relacją, jaka występuje pomiędzy Gminą, a jej specyficznym otoczeniem.

Specyficzne otoczenie - jest to otoczenie, z którym Gmina ma bezpośrednie powiązania (wzajemne oddziaływania), np.: użytkownicy oferty Gminy, dostawcy, konkurenci.

Szerokie otoczenie - jest to pozostałe otoczenie (cały świat), z którym Gmina nie ma aktualnie bezpośrednich powiązań, lecz mogą się one pojawić w przyszłości.

Strategie działania do podjęcia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy, Urząd Gminy w Olszanicy, inne jednostki organizacyjne lub inne podmioty, instytucje, prowadzące do realizacji celów:

Cele szczegółowe	Strategie działania
✓ ograniczenia bezrobocia; ✓ ograniczone zjawisko ubóstwa.	✓ promowanie wśród osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw i grup wsparcia; ✓ udzielanie świadczeń z pomocy społecznej; ✓ stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych (np. Samorządowa Karta Dużej Rodziny); ✓ stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami społecznymi; ✓ zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najsłabszych i najbardziej zagrożonych osób/rodzin; ✓ organizowanie grup samopomocy; ✓ współuczestniczenie w organizowaniu akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich; ✓ wspieranie osób ubogich pracą socjalną (w tym zawieranie kontraktów socjalnych); ✓ opracowanie i realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz rodzin wielodzietnych; ✓ aktywizacja lokalnego rynku pracy; ✓ promocja i wsparcie samozatrudnienia; ✓ aktywizacja zawodowa i społeczna osób objętych pomocą społeczną; ✓ współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesku w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach dla osób bezrobotnych; ✓ współpraca z Zakładem aktywności zawodowej w Lesku; ✓ prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi; ✓ realizacja projektów aktywizujących bezrobotnych w tym współfinansowanych ze środków zewnętrznych; ✓ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej o ponadgminnym zasięgu działania; ✓ wykorzystywanie we współpracy PUP Lesko



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	instrumentu prac społeczno-użytecznych i innych.
✓ zapewniona opieka nad dziećmi z rodzin, w których rodzic lub rodzice okresowo zamieszkują za granicą w celach zarobkowych dla polepszenia sytuacji ekonomicznej rodziny; ✓ zapewnione wsparcie dla rodziców bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych; ✓ zwiększona oferta zajęć pozaszkolnych w świetlicach wiejskich; ✓ zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych w szkołach; ✓ zahamowanie wzrostu liczby przypadków spożywania alkoholu i palenia papierosów przez młodzież niepełnoletnią; ✓ zapewniona dostępność dożywiania dzieci w szkołach; ✓ poprawa wyposażenia stołówek szkolnych; ✓ zapewnione wsparcie dla osób nieradzących sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego; ✓ stworzona atrakcyjna oferta edukacyjna dla dorosłych na terenie gminy; ✓ zwiększona liczba imprez sportowo-rekreacyjnych i liczba osób korzystających z tej oferty; ✓ ograniczone zjawisko wykluczenia cyfrowego.	✓ uruchomienie świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych i prowadzenie zajęć dla dzieci; ✓ zapewnienie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej – zatrudnienie psychologa; ✓ prowadzenie pedagogizacji rodziców; ✓ wspieranie inicjatyw powstawania żłobków; ✓ systematyczne doposażanie placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne; ✓ modernizacja i rozwój bazy placówek oświatowych; ✓ wprowadzenie dodatkowych kursów autobusów szkolnych dla dzieci korzystających z oferty zajęć pozaszkolnych; ✓ rozszerzanie oferty zajęć pozaszkolnych; ✓ pozyskiwanie specjalistów ds. doradztwa zawodowego dla młodzieży; ✓ organizowanie interaktywnych warsztatów nt. wyboru zawodu; ✓ wspieranie planowania ścieżki kariery m.in. poprzez rozwijanie poradnictwa zawodowego i edukacyjnego; ✓ współpraca pomiędzy placówkami oświaty na rzecz planowania ścieżki kariery; ✓ stwarzanie możliwości doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej, instruktorów, animatorów sportu i kultury itp.; ✓ organizacja i wyposażanie placówek dziennych dla osób niepełnosprawnych; ✓ zabezpieczanie transportu dla dzieci i młodzieży do placówek oświatowych, kultury oraz sportu, w tym specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych; ✓ współorganizowanie i organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży; ✓ realizacja programów i projektów edukacyjnych dla osób dorosłych; ✓ stworzenie oferty edukacyjnej dla dorosłych we współpracy z instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami funkcjonującymi w systemie oświaty; ✓ uruchamianie darmowych punktów dostępu do Internetu.
✓ poprawa dostępności specjalistycznych usług medycznych; ✓ stworzone na terenie gminy warunki do objęcia osób nieuleczalnie chorych opieką paliatywną;	- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży; - zapobieganie chorobom cywilizacyjnym, propagowanie troski o swoją sprawność i kondycję fizyczną, upowszechnianie znajomości zasad udzielania pierwszej pomocy;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

✓ poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych; ✓ wysoka świadomość mieszkańców w zakresie wykonywania badań profilaktycznych oraz prowadzenia zdrowego/aktywnego stylu życia.	- propagowanie zasad racjonalnego stylu odżywiania się; - upowszechnianie wiedzy w zakresie profilaktyki zdrowotnej; - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.
✓ wzmocnienie merytoryczne kadr pomocy społecznej; ✓ poprawa stanu zasobów technicznych (baza lokalowa, wyposażenie) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; ✓ wysoka zdolność reagowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w sytuacjach kryzysowych; ✓ zwiększenie aktywności zawodowej osób systematycznie korzystających z pomocy społecznej; ✓ zwiększona dostępność usług opiekuńczych; ✓ zapewniona opieka dzienna dla osób starszych; ✓ zabezpieczone w zakresie dostępności mieszkań socjalnych i chronionych; ✓ poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych na terenie gminy.	- organizowanie szkoleń, kursów dla kadry GOPS w Olszanicy; - rozwijanie zespołu interdyscyplinarnego poprzez szkolenia i zajęcia warsztatowe; - dostosowywanie bazy lokalowej GOPS w Olszanicy i wyposażenia do aktualnych potrzeb; - opracowywanie i realizacja programów na rzecz osób dotkniętych ubóstwem; - objęcie pomocą finansową, rzeczową, psychologiczną i prawną (zgodnie z obowiązującymi przepisami) wszystkich osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej; - obejmowanie możliwie jak najszerszą opieką dzieci z rodzin gorzej prosperujących (w tym patologicznych); - współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku w zakresie pomocy rodzinom z problemami; - budowa mieszkań socjalnych i chronionych; - adaptacja istniejących obiektów na mieszkania socjalne i chronione; - zabezpieczenie potrzeb bytowych z rodzin dotkniętych wykluczeniem poprzez organizowanie dożywiania dla dzieci w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, a także zapewnianie dostępu do alternatywnych form spędzania wolnego czasu; - organizowanie dożywiania dla osób dorosłych lub pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej; - rozwijanie oferty usług opiekuńczych; - utworzenie zorganizowanej formy dziennego pobytu dla seniorów np. Dom Dziennego Pobytu lub Klub Seniora; - utworzenie zorganizowanej formy opieki całodobowej dla seniorów; - stworzenie spójnego systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych (np. Samorządowa Karta Dużej Rodziny); - monitorowanie zjawiska bezdomności; - współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych; - organizowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu dla osób starszych; - rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne;



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	- organizowanie i rozwijanie działalności warsztatów terapii zajęciowej; - podejmowanie współpracy z PCPR, PUP, PFRON w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych; - likwidowanie barier architektonicznych; - zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji osób niepełnosprawnych; - realizacja projektów integrujących osoby niepełnosprawne ze środowiskiem.
✓ zwiększenie liczby osób korzystających z bibliotek; ✓ dostępna atrakcyjna oferta kulturalna; ✓ zasoby kadrowe w instytucjach kultury dostosowane do potrzeb korzystających z oferty tych instytucji; ✓ poprawa wyposażenia lokalnych instytucji kultury.	- systematyczne uatrakcyjnianie oferty bibliotek; - rozwijanie aktywności kulturalnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy z wykorzystaniem komunalnych obiektów kultury; - zwiększenie zatrudnienia (lub wymiaru godzinowego zatrudnienia) w instytucjach kultury; - angażowanie animatorów kultury; - edukowanie społecznych animatorów i instruktorów kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku; - dostosowywanie liczebności kadry animatorów i instruktorów kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku do aktualnych potrzeb; - rozwijanie świadomości społeczeństwa w zakresie ważności potrzeb kultury i rozwoju duchowego poprzez organizowanie atrakcyjnych imprez oraz promocję dobrych praktyk; - zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej mieszkańców poszczególnych miejscowości; - rozwijanie oferty imprez masowych/plenerowych; - wspieranie społecznych animatorów i instruktorów kultury.
✓ ograniczenie zjawiska alkoholizmu; ✓ ograniczenie zjawiska spożywania alkoholu i palenia tytoniu przez nieletnich; ✓ ograniczenie zjawiska używania narkotyków i dopalaczy; ✓ zapewniona pomoc ofiarom przemocy w rodzinie; ✓ poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.	- rozszerzanie dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych przemocą, alkoholizmem; - zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem; - udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom, w którym występują problemy narkomanii; - intensyfikowanie profilaktycznych działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii skierowanych do dzieci i młodzieży; - inicjowanie i udział w kampaniach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - organizacja i utrzymywanie działalności świetlic



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	- środowiskowych i socjoterapeutycznych. - realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii; - realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie; - realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
✓ poprawa relacji sąsiedzkich – reintegracja mieszkańców, ✓ aktywny lokalny wolontariat – zwłaszcza w zakresie niesienia pomocy dla osób będących w potrzebie; ✓ zwiększona aktywność społeczna mieszkańców.	- prowadzenie Klubów integracji oraz kierowanie do centrów integracji społecznej; - prowadzenie działań uświadamiających społeczność lokalną i likwidujących obojętność i niechęć środowiska wobec osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym; - zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych; - inicjowanie powstawania w gminie nowych organizacji funkcjonujących w obszarze polityki społecznej i zachęcanie istniejących do działań w tym obszarze; - realizowanie projektów w zakresie aktywizacji społecznej z organizacjami pozarządowymi z terenu gminy i powiatu; - współpraca różnych lokalnych organizacji pozarządowych ze szkołami w zakresie realizacji projektów edukacyjnych i wychowawczych; - tworzenie wolontariatu – angażowanie osób mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne; - aktywizowanie środowisk lokalnych poprzez tworzenie organizacji pozarządowych; - udzielanie pomocy organizacjom w skutecznym pozyskiwaniu środków pomocowych przeznaczanych na działania prospołeczne.

4.7. Zadania realizacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja celów jest możliwa poprzez zadania realizacyjne. **Zadania realizacyjne** to sposoby działania związane z realizacją celów strategicznych i określone są na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. Innymi słowy, zadania realizacyjne określają, co robić, aby osiągnąć założone wcześniej cele, tzn. określają przedsięwzięcia służące osiągnięciu wyznaczonych celów szczegółowych i mogą być formułowane, jako programy, projekty (złożone przedsięwzięcia realizowane przez wiele jednostek/parterów lub stanowisk) oraz zadania (mogą być przypisane pojedynczym jednostkom lub stanowiskom) czy polityki szczegółowe.

Stanowią one element wdrożeniowy strategii. Są związane z relacją, jaka występuje pomiędzy gminą, a jej specyficznym otoczeniem.

Programy i projekty będą podejmowane przez podmiot Strategii jakim jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy oraz Gmina Olszanica, a także inne podmioty, organizacje, instytucje – partnerzy realizacji Strategii.

Zadania będą podejmowane przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olszanicy, mogą to być zadania zlecone lub przedsięwzięte w ramach obowiązujących kompetencji.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Polityki szczegółowe to różnego rodzaju przepisy prawa lokalnego wspierające rozwiązywanie problemów społecznych, a więc podejmowane przez Radę Gminy.

Zadania realizacyjne zostały wyznaczone dla poszczególnych sfer aktywności społecznej. Realizacja wyznaczonych działań przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych i celu strategicznego, a poprzez to misji określonej w przedmiotowej Strategii. Zadania te zostaną zrealizowane poprzez opracowanie określonych projektów, programów, zadań i polityk szczegółowych.

4.8. Harmonogram najważniejszych zadań związanych z realizacją Strategii

Przedmiotowa Strategia dotyczy okresu programowania w Unii Europejskiej w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2014-2020. Zadania zakładane do podjęcia w ramach realizacji Strategii mają na celu rozwiązanie zidentyfikowanych problemów społecznych, które zostały uszeregowane według stopnia ważności. Koniecznym zatem pozostaje rozpoczęcie realizacji Strategii od realizacji zadań przyczyniających się do rozwiązywania problemów wysokopriorytetowych i osiągnięcia celów im przyporządkowanych.

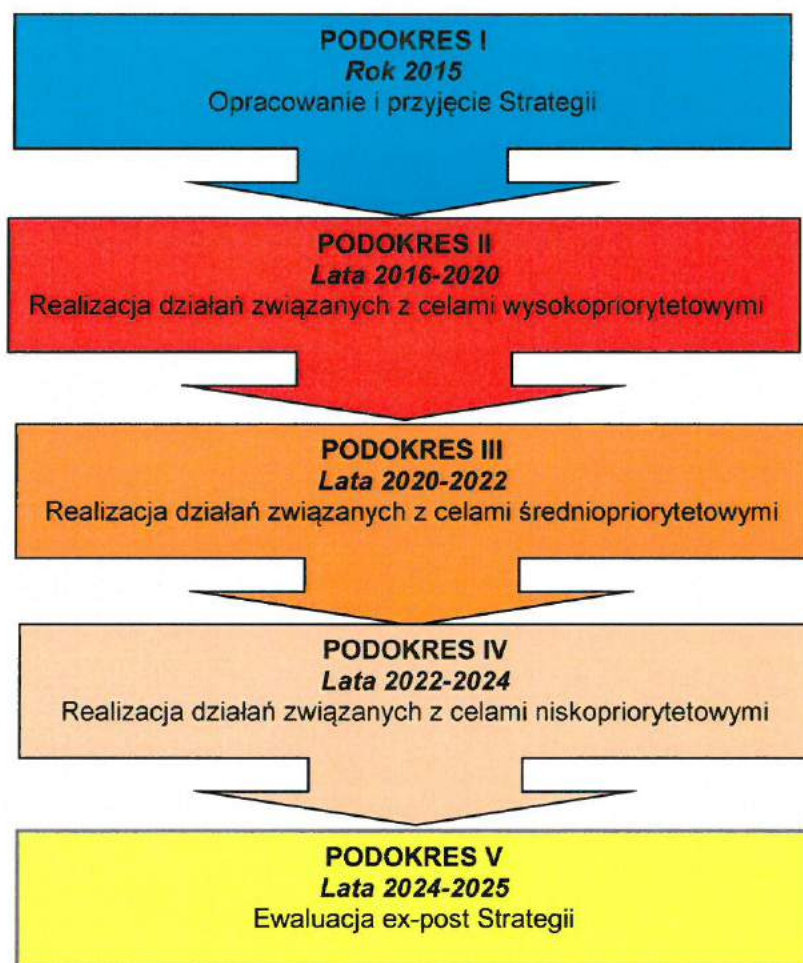
Zakładany okres realizacji został zatem podzielony na podokresy związane z opracowaniem i przyjęciem Strategii, realizacji działań związanych odpowiednio z celami wysoko-, średnio- i nisko-priorytetowymi. Dodatkowo po zakończeniu realizacji Strategii została przewidziana jej ewaluacja ex-post.

Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii został przedstawiony na poniższym schemacie.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Schemat 1. Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii



Źródło: opracowanie własne

Podział okresu realizacji Strategii na podokresy ma charakter ramowy. Strategia jest dokumentem elastycznym i „otwartym” zatem przyporządkowanie celów do podokresów ma charakter kierunkowy i w trakcie jej realizacji może zaistnieć konieczność dostosowania hierarchii do bieżącej sytuacji.

Szczegółowy harmonogram planowanych do realizacji zadań z uwzględnieniem realizatorów i partnerów oraz źródeł finansowania przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Lp.	Nazwa zadania realizacyjnego	Lata realizacji	Odpowiedzialny/ koordynator	Partnerzy	Źródła finansowania
1.	Realizacja kompleksowego wsparcia rodziny w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – PCPR, – kuratorzy, – GKRPA	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne.
2.	Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	2015-2017				
3.	Realizacja rządowych programów oświatowych	Realizacja rządowych programów oświatowych	W miarę potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej	
4.	Promowanie Rządowej Karty Dużej Rodziny	Promowanie Rządowej Karty Dużej Rodziny		Ośrodek Pomocy Społecznej	
5.	Promowanie Wojewódzkiej Karty Dużej Rodziny	Promowanie Rządowej Karty Dużej Rodziny		Ośrodek Pomocy Społecznej	
6.	Podjęcie działań w celu wprowadzenia Samorządowej Karty Dużej Rodziny	2016	Ośrodek Pomocy Społecznej	– samorząd gminny, – PCPR,	– budżet gminy
7.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – PCPR,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
8.	Udzielanie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne, – program rządowy
9.	Przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
10.	Stworzenie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
11.	Edukacja rodziców w pełnieniu właściwych ról w rodzinie	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – PCPR,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
12.	Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	Zadania ciągłe 2016-2025	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – GOPS	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
13.	Zapewnienie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla rodzin	Zadania ciągłe 2016-2025	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – GOPS, – parafie, – przedsiębiorcy	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne
14.	Promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i realizacji programów wspierających	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	– placówki oświatowe, – samorząd gminny, – GKRP, A, – GOPS, – parafie,	– budżet gminy, – źródła zewnętrzne



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

	rodziny			- przedsiębiorcy	
15.	Nawiązanie partnerstw o zasięgu lokalnym i ponad lokalnym w zakresie wsparcia rodziny	2016-2018	Ośrodek Pomocy Społecznej	- przedsiębiorcy - samorząd gminny, - GKRPA, - GOPS, - PCPR w Lesku, - ROPS w Rzeszowie, - Lokalna Grupa Działania „Zielone Bieszczady”, - parafie, - przedsiębiorcy.	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne
16.	Stworzenie systemu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej, traumatycznej	Zadania ciągłe 2016-2025	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny, - PCPR, - kuratorzy, - GOPS.	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne
17.	Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	Zadania ciągłe 2016-2025	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny, - GOPS, - parafie, - przedsiębiorcy	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne
18.	Organizowanie pomocy dla dzieci i młodzieży w formie świetlic	Zadania ciągłe 2016-2025	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny, - GOPS, - parafie, - przedsiębiorcy	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne, - sponsorzy
19.	Organizowanie pomocy dla osób starszych np. Dzienny Dom Pomocy lub Klub Seniora	Zadania ciągłe 2016-2025		- samorząd gminny, - GOPS, - parafie, - przedsiębiorcy	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne, - sponsorzy
20.	Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy
21.	Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy
22.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy



5. Źródła finansowania

Finansowanie pomocy społecznej realizowane jest w oparciu o zasady wynikające z ustawy o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 (Dz. U. z 2013r., poz. 885 z późn. zm.) oraz ustawy o rachunkowości (Dz. U. z 2013r., poz. 330 z późn. zm.). Przy finansowaniu instytucji pomocy społecznej działających w ramach samorządu zastosowanie mają także właściwe ustawy:

- o samorządzie gminnym – 8 marca 1990 Dz. U. z 2015r., poz. 1515 z późn. zm.),
- ustawa o pomocy społecznej – 12 marca 2004 Dz. U. z 2015r., poz. 163 z późn. zm.).

Zasady finansowania zależne są od typu realizowanego zadania oraz formy organizacyjno-prawnej jednostki.

Źródła finansowania Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej:

- środki własne,
- środki z budżetu państwa.

Realizacja misji, celu strategicznego, celów szczegółowych i strategii działania oraz działań operacyjnych sformułowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie finansowana z różnych źródeł. Należą do nich:

- środki finansowe z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii;
- środki finansowe z Budżetu Państwa przeznaczone na zadania zlecone oraz środki na dofinansowanie zadań własnych gminy,
- środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Środowiska, Fundusz Mieszkaniowy);
- środki finansowe z Programów Operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Decydujące znaczenie dla wykorzystania środków zewnętrznych dofinansowujących działania inwestycyjne i nieinwestycyjne będzie miało wiele czynników m.in. potencjał absorpcyjny gminy oraz innych potencjalnych beneficjentów, czyli zdolność do uzupełnienia środków pomocowych środkami własnymi oraz aktywność i umiejętność zarządzania (przygotowania

i wdrażania) programów i projektów ukierunkowanych na realizację misji przyjętej w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olszanica.



6. System wdrożenia, monitoringu i ewaluacji

System wdrażania, monitorowania i oceny Strategii w tym sposób prowadzenia komunikacji społecznej prezentuje schemat System planowania i wdrażania znajdujący się na w dalszej części rozdziału.

Planowanie i wdrażanie Strategii jest zadaniem trudnym, wymagającym współdziałania wielu podmiotów uczestniczących.

Podmiotami realizującymi przedmiotową strategię będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Rada Gminy i Wójt Gminy.

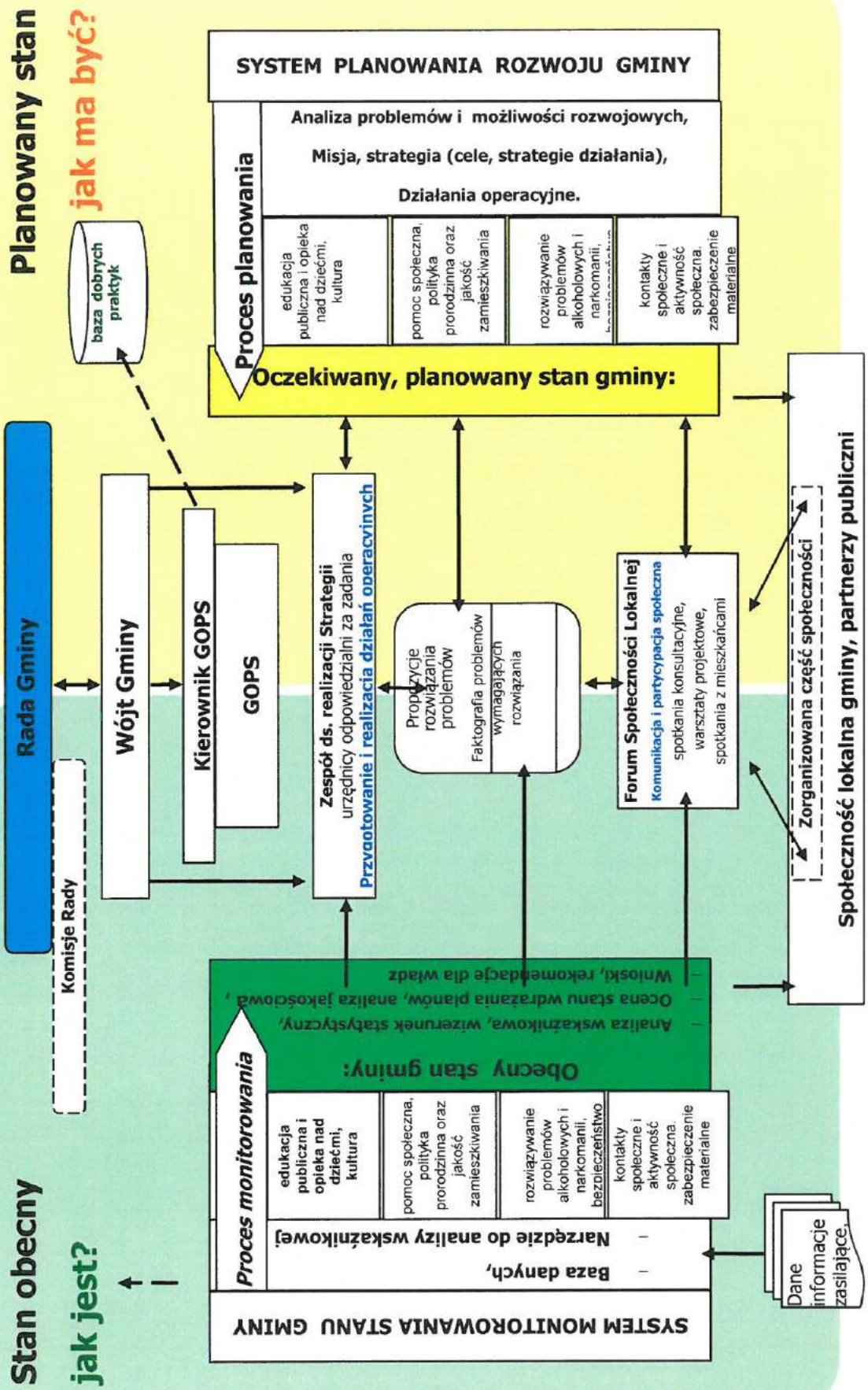
Strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana będzie przy współpracy społeczności lokalnej oraz niektórych instytucji i organizacji, takich jak m.in.:

- niezorganizowani - aktywni mieszkańcy gminy,
- zorganizowani mieszkańcy gminy:
 - przedstawiciele organizacji i zorganizowanych grup sektora biznesu w tym producentów rolnych,
 - przedstawiciele organizacji pozarządowych,
 - rady rodziców, przedszkola, szkoły podstawowe, zespoły szkół i szkoła muzyczna.
- Szkoły Podstawowe i Gimnazja z terenu całej gminy,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej z terenu całej gminy,
- Parafie Rzymskokatolickie z terenu całej gminy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Lesku,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Komenda Powiatowa Policji w Lesku oraz Rewir Dzielnicowych w Olszanicy.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Schemat 2. System planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych





Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

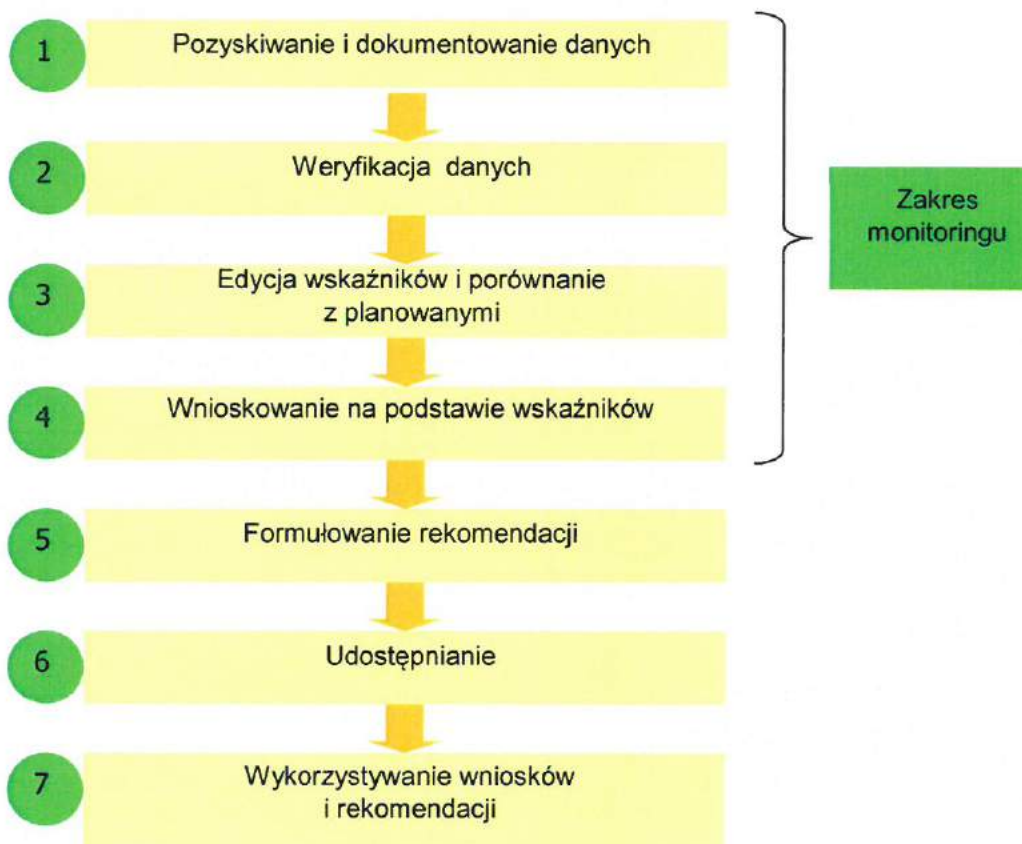
Strategia jest dokumentem elastycznym i „otwartym” na społeczną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski. Do zasad zarządzania strategicznego należy monitorowanie procesu wdrażania strategii i zmian zachodzących w otoczeniu oraz wprowadzanie aktualizacji korekt.

Procedura przyjęcia i wdrożenia:

- przedłożenie Radzie Gminy wstępnej wersji Strategii;
- przyjęcie Strategii uchwałą Rady Gminy;
- opracowanie rocznych planów operacyjnych zawierających zadania, projekty i programy wraz ze wskaźnikami realizacji celów (GOPS w Olszanicy, Urząd Gminy);
- realizacja zadań, projektów i programów ujętych w harmonogramach rocznych planów operacyjnych (GOPS w Olszanicy, Urząd Gminy i jednostki współpracujące);
- bieżące monitorowanie i raportowanie (GOPS w Olszanicy).

Proces monitorowania, oceny i wykorzystania wyników:

- odpowiedzialny za wykonanie – pracownicy GOPS w Olszanicy.





7. Spis załączników

Załącznik nr 1. Raport z badania ankietowego.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Olszanica na lata 2016-2025

Spis ilustracji

Mapy:

Mapa 1. Mapa występowania problemów społecznych	35
---	----

Tabele:

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej	19
Tabela 2. Powody korzystania z pomocy społecznej	19
Tabela 3. Dostępność obiektów użyteczności publicznej, administrowanych przez Gminę Olszanica dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec grudnia 2014 r.)	42
Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców Gminy Olszanica według grup ekonomicznych w 2014 r.	46
Tabela 5. Hierarchizacja problemów	53
Tabela 6. Hierarchizacja celów szczegółowych	68

Wykresy:

Wykres 1. Powody korzystania z pomocy społecznej w 2014 roku (struktura procentowa wg liczby rodzin)	21
Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Olszanica	36

Schematy:

Schemat 1. Harmonogram zadań związanych z realizacją Strategii	76
Schemat 2. System planowania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	81

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
T. Darosz
Tadeusz Darosz